

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

อำเภอกุดรัง

ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐

(ฉบับทบทวน ปี ๒๕๖๘)

สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง
จังหวัดมหาสารคาม

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นจากการรวบรวมข้อมูล ปัญหา และนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลในด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความต้องการของพื้นที่และชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อสรุปของปัญหาและแนวทางพัฒนาการเกษตรของตำบลอย่างแท้จริง เพื่อจัดทำเป็นแผนงาน โครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความต้องการของพื้นที่และชุมชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดและกลุ่มจังหวัด

ขอขอบคุณ ที่ว่าการอำเภอกุตุรัง องค์การบริหารส่วนตำบลกุตุรัง องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ องค์การบริหารส่วนตำบลเลิงแฝก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขว องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอในครั้งนี้ ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอกุตุรัง
กรกฎาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขตติดต่อ	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๔
๒.๒ ลักษณะพื้นที่ ความลาดชัน	๔
๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๔
๓. สภาพภูมิอากาศ	๘
๓.๑ สภาพภูมิอากาศ	๘
๓.๒ ฤดูกาล	๘
๓.๓ ปริมาณน้ำฝน	๘
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๙
๔. เส้นทางคมนาคม	๑๐
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๐
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด	๑๐
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๑
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๑๑
๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๑๑
๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๑
๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๑๔
๖.๓ จำนวนครัวเรือน	๑๔
๖.๔ การศึกษา	๑๕
๖.๕ การสาธารณสุข	๑๖
๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม	๑๖
๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๑๗
๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๘
๙. องค์กรและสถาบันต่าง ๆ	๑๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรอำเภออุดร	๒๐
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์	๒๑
๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๒๑
๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร	๒๗
๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๓๐
๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	๓๐
๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๓
๓. การจัดทำ TOWS Matrix	๕๔
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภออุดร	๕๕
๑. แนวทางการพัฒนา	๕๕
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๕๕
๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๕๖
๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๕๙
๒. สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร	๕๐
บรรณานุกรม	๕๔
ภาคผนวก	๕๕
โครงการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันแกว โดยการผลิตเมล็ดพันธุ์	๕๖
โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร	๕๗
โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ	๕๘

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒
๒ ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓
๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๔
๔ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖	๙
๕ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖	๑๐
๖ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอภูตรัง ปี ๒๕๖๗	๑๑
๗ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม ราคาคงที่ ปี ๒๕๖๗	๑๔
๘ ตารางแสดงจำนวนประชากร อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๔
๙ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๗
๑๐ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๘
๑๑ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน	๑๙
๑๒ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๙
๑๓ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๙
๑๔ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๐
๑๕ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๑
๑๖ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๑
๑๗ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๒
๑๘ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๓
๑๙ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๓
๒๐ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตร อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๔
๒๑ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอภูตรังจังหวัดมหาสารคาม	๒๔
๒๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๕
๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๕
๒๔ แสดงทรัพยากรดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๗
๒๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๐
๒๖ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๒
๒๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๓
๒๘ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๔
๒๙ ปฏิทินการเพาะปลูกข้าว อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๕
๓๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๗ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๓๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๖
๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๗
๓๓ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๘
๓๔ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม	๔๐
๓๕ ปฏิทินการเพาะปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม	๔๑
๓๖ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๗ อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม	๔๒
๓๗ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๓
๓๘ แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix ของอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม	๔๔
๓๙ แสดงสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๕๐

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑ ภาพแสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑
๒ ภาพแสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓
๓ ภาพแสดงแผนที่กลุ่มชุดดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๗
๔ ภาพแสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖	๘
๕ ภาพแสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖	๙
๖ ภาพแสดงแผนที่เส้นทางคมนาคม อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๐
๗ ภาพแสดงสินเชื้อและภาวะหนี้ของเกษตรกร อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๓
๘ ภาพแสดงจำนวนประชากร ครั้วเรือน และครั้วเรือนเกษตรกร อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๕
๙ ภาพแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๗
๑๐ ภาพแสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๑๘
๑๑ ภาพแสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๐
๑๒ ภาพแสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๑
๑๓ ภาพแสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๒
๑๔ ภาพแสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๒
๑๕ ภาพแสดงพื้นที่ทรัพยากรดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๗
๑๖ ภาพแสดงแหล่งน้ำใต้ดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๘
๑๗ ภาพแสดงแหล่งน้ำผิวดิน (บ่อจิว) อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๙
๑๘ ภาพแสดงแหล่งน้ำผิวดิน อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๒๙
๑๙ ภาพแสดงแหล่งน้ำผิวดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม	๓๐
๒๐ ภาพแสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๓๑
๒๑ ภาพแสดงแสดงระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวแต่ละตำบล	๓๑
๒๒ ภาพแสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)	๓๒
๒๓ ภาพแสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๓
๒๔ ภาพแสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม แต่ละตำบล	๓๓
๒๕ ภาพแสดงปริมาณร้อยละการปลูกข้าว	๓๔
๒๖ ภาพแสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง	๓๖
๒๗ ภาพแสดงชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง แต่ละตำบล	๓๗
๒๘ ภาพแสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง)	๓๘
๒๙ ภาพแสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๙
๓๐ ภาพแสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม แต่ละตำบล	๓๙

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

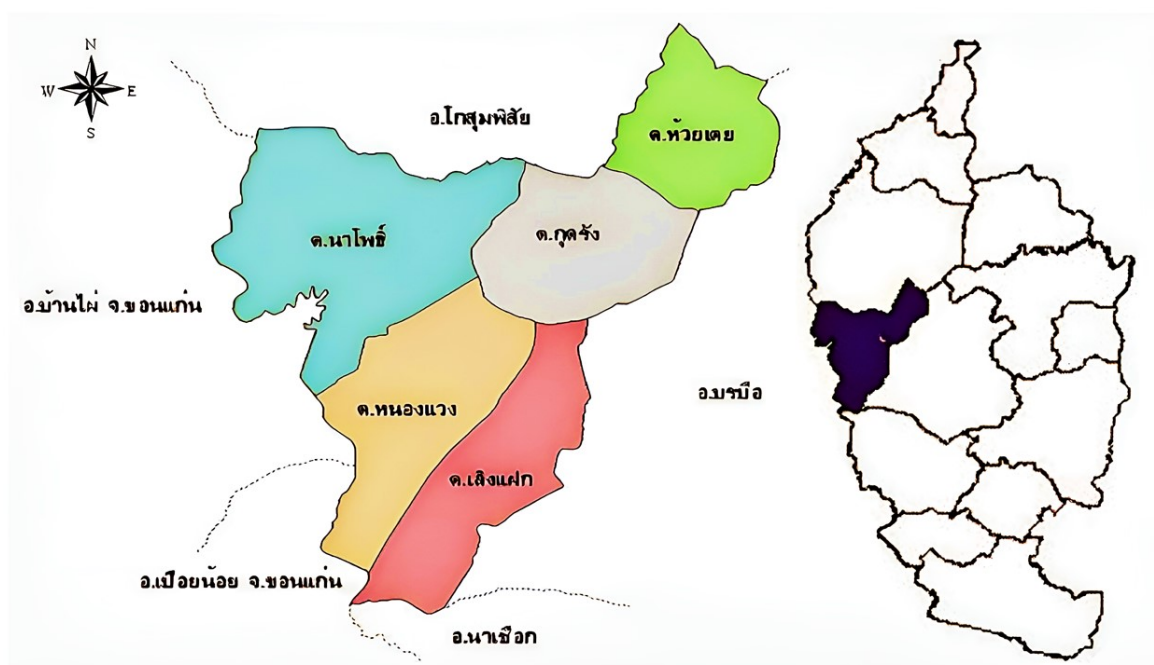
ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ ตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม ถนนแจ้งสนิท สายบรบือ-บ้านไผ่ ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ ๔๐ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ราบสูงตอนกลางภาคอีสาน (ใกล้จุดกึ่งกลางของภาคอีสาน) ห่างจากอำเภอเมืองมหาสารคาม ๓๙ กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ๔๓๑ กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๙๐.๒๖ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๘๑,๔๑๒.๕๐ ไร่

๑.๒. อาณาเขต

อำเภอกุดรัง มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอบรบือและอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

รายละเอียดดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงอาณาเขตติดต่อกับอำเภอกุดรัง

ที่มา : แผนพัฒนาอำเภอกุดรัง, พ.ศ. ๒๕๖๗

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ มีจำนวน ๕ ตำบล และ ๘๕ หมู่บ้าน รายละเอียดดังตารางที่ ๑

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๕ แห่ง รายละเอียดดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๑ เขตการปกครอง อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล หมู่ที่	ตำบลภูตรัง	ตำบลนาโพธิ์	ตำบลเลิงแฝก	ตำบลหนองแขว	ตำบลห้วยเตย
๑	ภูตรัง	นาโพธิ์	เลิงแฝก	หนองแขว	โชคชัย
๒	หนองบัว	หนองโดน	บ่อแดง	โนนสวรรค์	หนองแสง
๓	หนองป่าน	คูชัย	บัวแก้ว	ศรีอรุณ	วังโจด
๔	ห้วยช้าง	โนนทัน	บ่อแก	โนนสูง	หนองแคน
๕	โคกลี	ไพศาล	ปราสาท	ห้วยแคน	ห้วยนา
๖	หนองคลอง	โนนสมบูรณ์	โสกกาว	โนนสูง	สำโรง
๗	ดอนโมง	หนองแหน	พรสวรรค์	หนองแขว	วังทอง
๘	กุดเม็ก	ห้วยคำ	หนองบอน	จอมทอง	โนนจันทร์หอม
๙	ห้วยข้าว	โนนสะอาด	โสกกาลอง	ห้วยแคน	โนนงาม
๑๐	โสกกุ่ม	หนองกุง	บ่อทอง	โชคชัยศรี	สำโรงเหนือ
๑๑	สว่าง	โนนสมบัติ	ดาวเรือง	หนองแขวใต้	หนองแสง
๑๒	หนองน้ำใส	พัฒนา	โสกกาลอง	โนนสมบูรณ์	ห้วยเตย
๑๓	ศรีวิไล	ปทุมทอง	เลิงแฝก	หนองแขว	หนองแสน
๑๔	ห้วยช้าง	โนนถาวร	บัวแก้ว	โนนสูง	สำโรง
๑๕	หนองบัว	ธรรมพัฒนา	พรสวรรค์		วังโจด
๑๖	ภูตรัง	โนนเกษตร			หนองแสง
๑๗		ห้วยมะเขือ			ห้วยนา
๑๘		ใหม่หนองจาน			สำโรง
๑๙		โนนงาม			โนนงาม
๒๐		หนองคุณทอง			
๒๑		คูชัย			

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม, พ.ศ.๒๕๖๗

ตารางที่ ๒ เขตการปกครอง อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม

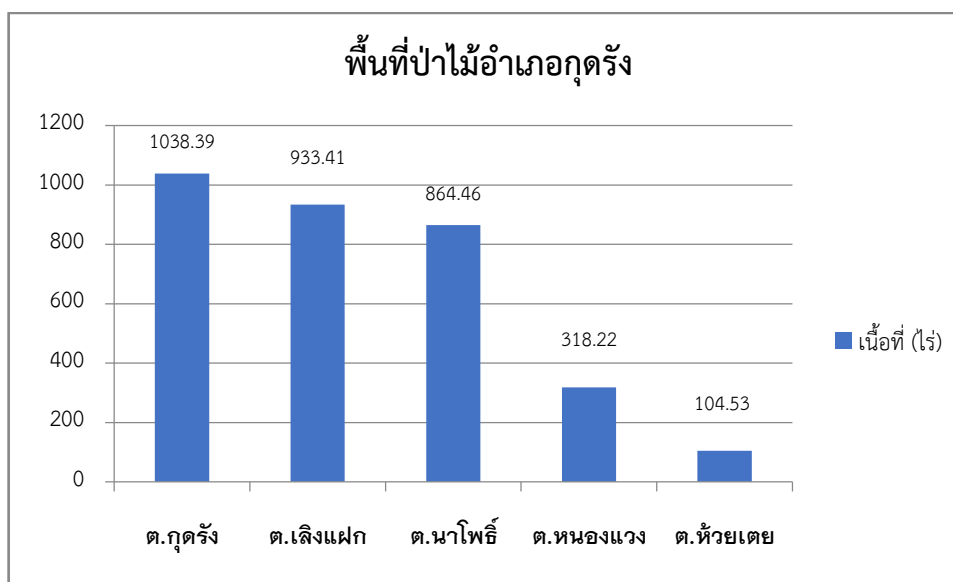
ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด(ไร่)	อบต.	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
กุตุรง	๒๙,๓๗๕	ตำบลกุตุรง	๑๖	๒,๖๕๐
นาโพธิ์	๖๗,๕๐๐	ตำบลนาโพธิ์	๒๑	๒,๙๗๕
เลิงแฝก	๓๘,๗๕๐	ตำบลเลิงแฝก	๑๕	๒,๑๗๗
หนองแขวง	๓๒,๕๐๐	ตำบลหนองแขวง	๑๔	๑,๔๗๓
ห้วยเตย	๑๓,๒๘๗	ตำบลห้วยเตย	๑๙	๑,๗๔๖
รวม	๑๘๑,๔๑๒		๘๕	๑๑,๐๒๑

ที่มา : แผนพัฒนาอำเภอกุตุรง, พ.ศ.๒๕๖๗

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ป่าไม้ อำเภอกุตุรง มีสภาพ พื้นที่ทั่วไปเป็นป่าโปร่ง ส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรังระบบนิเวศไม่มีความอุดมสมบูรณ์และเป็นอุปสรรคไม่เอื้ออำนวยในการเกษตรกรรมและยังมีปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ซึ่งในระยะที่ผ่านมาพบว่ามีกรลักลอบตัดไม้อย่างต่อเนื่อง เช่น ไม้ยูคาลิปตัส เพื่อใช้สอยหรือการก่อสร้างบ้านซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง รายละเอียดดังภาพที่ ๒ และตารางที่ ๓

ภาพที่ ๒ กราฟแสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอกุตุรง

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/login>, พ.ศ.๒๕๖๗

ตารางที่ ๓ พื้นที่ป่าไม้อำเภอภูกระดึง

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ภูกระดึง	๒๙,๓๗๕	๑,๐๓๘.๓๙	๓.๕
นาโพธิ์	๖๗,๕๐๐	๙๓๓.๔๑	๑.๔
เลิงแฝก	๓๘,๗๕๐	๘๖๔.๔๖	๒.๒
หนองวาง	๓๒,๕๐๐	๓๑๘.๒๒	๑.๐
ห้วยเตย	๑๓,๒๘๗	๑๐๔.๕๓	๐.๘
รวม	๑๘๑,๔๑๒	๓,๒๕๙.๐๑	๑.๘

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

สภาพพื้นที่ทั่วไปของอำเภอภูกระดึงเป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน เป็นลูกคลื่นมีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๑๕๐-๒๔๐ เมตร มีความลาดชันของพื้นที่อยู่ในช่วง ๐-๕ เปอร์เซ็นต์

๒.๓ ลักษณะดิน และกลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอภูกระดึง มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืชจำนวน ๕ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มชุดดินที่ ๔๑

ชุดดิน : ชุดดินบ้านไผ่ชุดดินค้ำบัง และชุดดินมหาสารคาม

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายหนาปานกลาง ที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ทับอยู่บนชั้นดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี อยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินทรายหนาปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้านาน ในระยะที่ฝนตกหนักจะมีน้ำขังหรือเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ : ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไกลบระยะออกดอก ปล๋อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในพื้นที่ต่ำควรทำร่องหรือทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช

ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ เซนติเมตร ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ทำร่องระบายน้ำระหว่างแถวปลูก เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๒) กลุ่มชุดดินที่ ๔๔

ชุดดิน : ชุดดินจันทน์กชุดดินด่านชุดดินน้ำพอง

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายหนาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอน เนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินทรายหนา ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้านาน หน้าดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ : ปลุกพีชไร่หรือพีชผัก จัดระบบการปลุกพีชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพีชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลุกพีชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลุกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ เซนติเมตร ปรับปรุงหลุมปลูก ด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ปลุกพีชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน ปลุกพีชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝก เฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต มีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๓) กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ชุดดิน : ชุดดินจักราชชุดดินชุมพวงชุดดินหุบกระพงชุดดินห้วยแกลงชุดดินสันป่าตองและชุดดินยางตลาด

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนหยาบลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ : ปลุกพีชไร่หรือพีชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพีชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลุกพีชหมุนเวียน หรือปลุกพีชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลุกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ เซนติเมตร ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำขั้นบันไดคันดิน ปลุกพีชคลุมดิน ปลุกพีชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๔) กลุ่มชุดดินที่ ๒๒

ชุดดิน : ชุดดินน้ำกระจายชุดดินสันทราย และชุดดินสีทน

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนหยาบลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้า และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : ปลุกข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพีชปุ๋ยสด (โสนอัฟกัณหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลุกพีชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ยปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ เซนติเมตร ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๕) กลุ่มชุดดินที่ ๒๔

ชุดดิน : ชุดดินบ้านบึงชุดดินท่าอุเทนและชุดดินอุบล

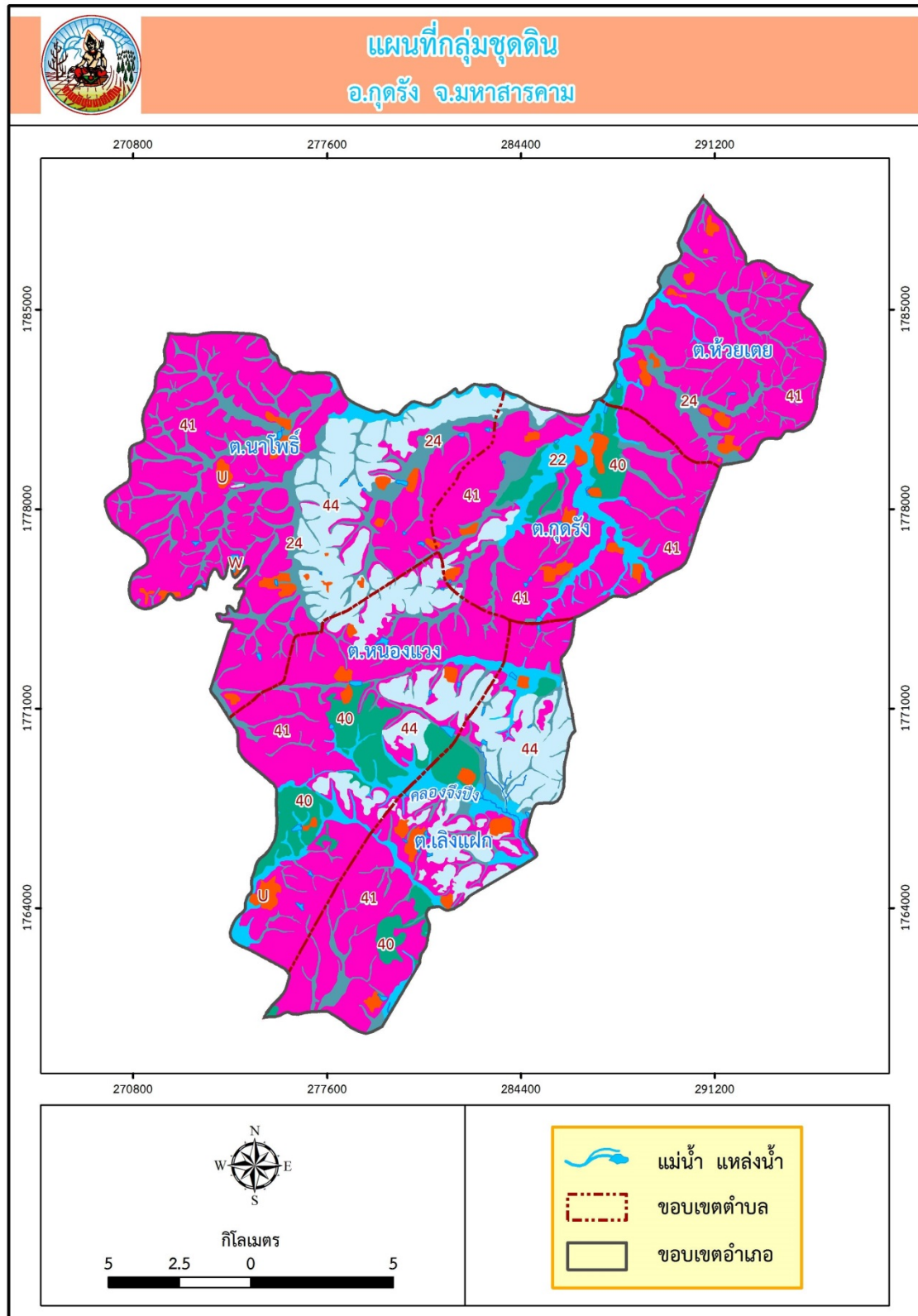
ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายสีเทาเกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา

ปฏิกิริยาดินเป็นกรด การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : เนื้อดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : ปลูกข้าว ไกล่กลบตอซัง ปลอ่ยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ (หว่านโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปลอ่ยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำ หรือใช้ปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ เพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ เซนติเมตร พร้อมปรับปรุงหลุมปลูกด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิต และภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก รายละเอียดดังภาพที่ ๓

ภาพที่ ๓ ข้อมูลกลุ่มชุดดินอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

๓. สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ สภาพภูมิอากาศ

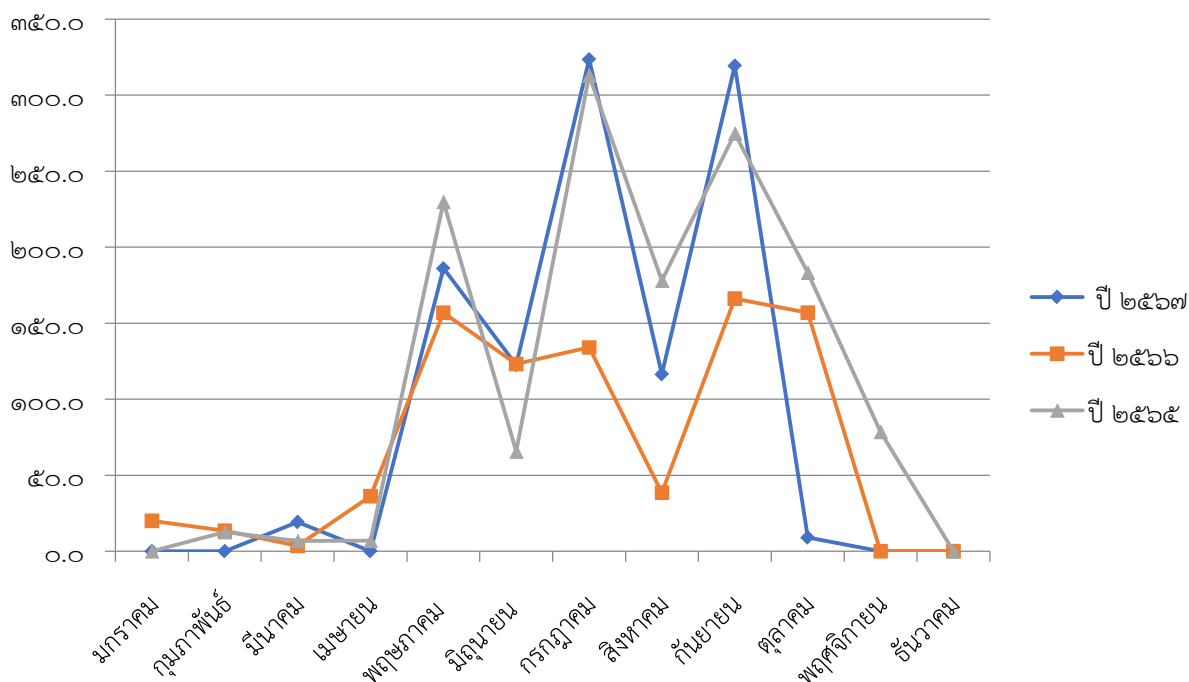
ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอภูตรัง จัดอยู่ในประเภทฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู (tropical savannah climate) สภาพอากาศโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุม ฤดูฝนจึงมีฝนตกชุก ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน ส่วนฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด

๓.๒ ฤดูกาล

อำเภอภูตรัง แบ่งได้ ๓ ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน (กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม) ฤดูฝน (กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม) และฤดูหนาว (กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์) ซึ่งฤดูหนาวเริ่มขึ้นเมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดเข้าปกคลุม โดยเริ่มต้นอากาศจะแปรปรวน ไม่แน่นอน อาจมีอากาศเย็น หรือฝนฟ้าคะนอง

๓.๓ ปริมาณน้ำฝน

อำเภอภูตรัง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย อยู่ที่ ๙๑.๓ มิลลิเมตร ฝนตกชุกในช่วงเดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือนธันวาคม โดยโดยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๖.๗ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือน กรกฎาคม โดยมีปริมาณ น้ำฝนเฉลี่ย ๒๕๖.๘ มิลลิเมตร และในเดือนธันวาคม จะไม่มีฝนตก รายละเอียดดังภาพที่ ๔ และตารางที่ ๔

ภาพที่ ๔ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗
ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๗

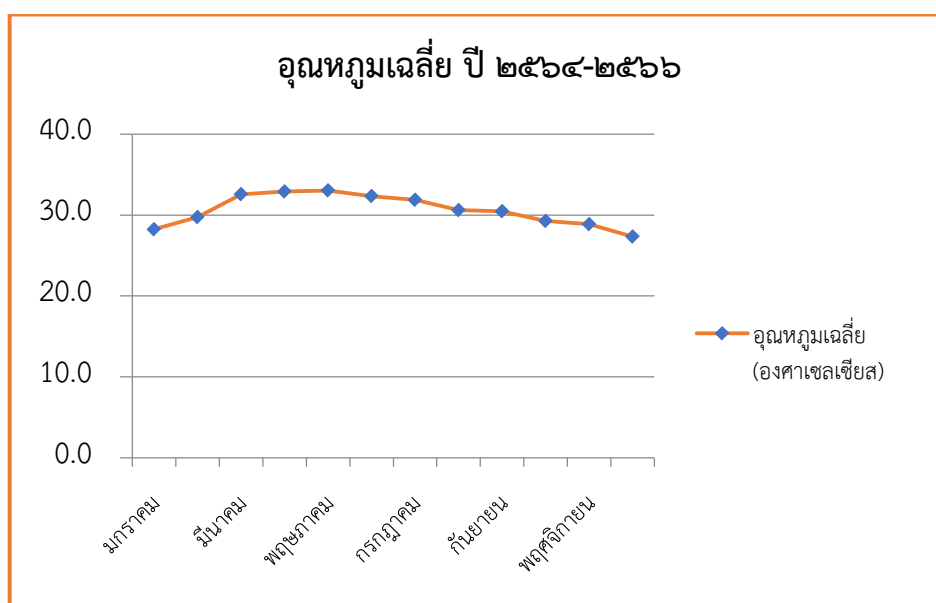
ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๓ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗

ที่	เดือน	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย(มม.)
๑	มกราคม	๖.๗
๒	กุมภาพันธ์	๘.๗
๓	มีนาคม	๙.๙
๔	เมษายน	๑๔.๔
๕	พฤษภาคม	๑๙๐.๙
๖	มิถุนายน	๑๐๓.๘
๗	กรกฎาคม	๒๕๖.๘
๘	สิงหาคม	๑๑๑.๐
๙	กันยายน	๒๕๓.๔
๑๐	ตุลาคม	๑๑๖.๓
๑๑	พฤศจิกายน	๒๖.๒
๑๒	ธันวาคม	๐.๐
	รวม	๑,๐๙๗.๙
	เฉลี่ย/ปี	๙๑.๕

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาโกสุมพิสัย, พ.ศ.๒๕๖๗

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อำเภออุดรฯ มีปริมาณอุณหภูมิเฉลี่ย ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗ โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด ๒๗.๓ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๓ องศาเซลเซียส รายละเอียดดังภาพที่ ๕ ตารางที่ ๕

ภาพที่ ๕ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๓ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. .๒๕๖๕- ๒๕๖๗

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๗

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอภูตรัง ปี พ.ศ. ๒๕๖๔- ๒๕๖๖

เดือน	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิเฉลี่ย
มกราคม	๑๙.๑	๓๓.๔	๒๘.๒
กุมภาพันธ์	๑๘.๘	๓๖.๔	๒๙.๗
มีนาคม	๒๒.๓	๓๘.๒	๓๒.๖
เมษายน	๒๓.๗	๓๘.๙	๓๒.๙
พฤษภาคม	๒๔.๖	๓๗.๙	๓๓
มิถุนายน	๒๕.๒	๓๖.๔	๓๒.๓
กรกฎาคม	๒๕	๓๑.๙	๓๑.๙
สิงหาคม	๒๔.๙	๓๐.๖	๓๐.๖
กันยายน	๒๔.๕	๓๐.๕	๓๐.๕
ตุลาคม	๒๓.๖	๒๙.๓	๒๙.๓
พฤศจิกายน	๒๑.๗	๒๘.๙	๒๘.๙
ธันวาคม	๒๐.๒	๒๗.๓	๒๗.๓

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๗

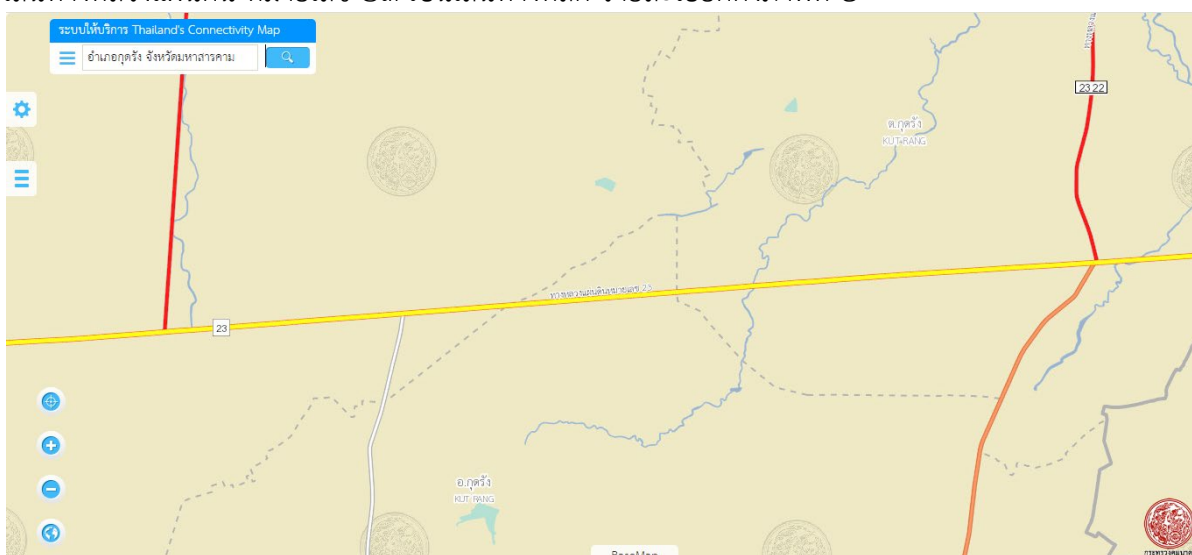
๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอภูตรังมีการเดินทางระหว่างตำบลโดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๒๓ เป็นถนนสายหลักในการเดินทางติดต่อระหว่างตำบล และมีถนนที่เชื่อมติดต่อกันในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง ที่ใช้เส้นทางสายรองในเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้สะดวกโดยทางรถยนต์ เส้นทางใช้เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๓ เป็นเส้นทางหลัก รายละเอียดดังภาพที่ ๖

ภาพที่ ๖ แผนที่เส้นทางคมนาคม อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา: <http://maps.mot.go.th/congis>, พ.ศ.๒๕๖๗

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอกุดรัง มีแหล่งน้ำธรรมชาติ และลำห้วย ๒๘ สาย ดังนี้

๑. ห้วยหนองแหน ๒.	ห้วยงูสิงห์	๓. ห้วยหนองแวง ๔.	ห้วยจงปิ้ง
๕. ห้วยแคน ๖.	ห้วยหนองหญ้าขาว	๗. ห้วยตบปะทราย ๘.	ห้วยวังหิน
๙. ห้วยบง ๑๐.	ห้วยพิมาน	๑๑. ห้วยกุดเม็ก ๑๒.	ห้วยโสกขามป้อม
๑๓. ห้วยเตย	๑๔. ห้วยกุดรัง	๑๕. ห้วยแฮด ๑๖.	ห้วยหนองผือ
๑๗. ห้วยหล้า	๑๘. ห้วยป่าบัว	๑๙. ห้วยลำพังชู ๒๐.	ห้วยแดง
๒๑. ห้วยหินลาด ๒๒.	ห้วยห้วยนาคำ	๒๓. ห้วยขี้หนู ๒๔.	ห้วยโสกขุน
๒๕. ห้วยหนองแปน ๒๖.	ห้วยยาง	๒๗. ห้วยแพ่น ๒๘.	ห้วยจั่ว

๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรอำเภอกุดรัง ประชากรมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตร ๑๗๑,๗๗๗ ไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่อำเภอ แบ่งเป็นพื้นที่นาข้าว ๙๑,๒๗๙ ไร่ พืชไร่ ๗๗,๒๒๖ ไร่ แยกเป็นมันสำปะหลัง จำนวน ๔๔,๕๕๖ ไร่ อ้อย จำนวน ๓๒,๖๗๐ ไร่ และนอกนั้นจะเป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลและพืชสวน ตามลำดับ จำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ๗,๔๒๙ ครัวเรือน โดยอยู่พื้นที่นอกเขตชลประทานทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีทำการปศุสัตว์เป็นอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงโค เลี้ยงกระบือ เลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ เป็ด และมีจำนวนฟาร์มมาตรฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตร

อำเภอกุดรัง มีพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ คือ ข้าว ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกไว้เพื่อบริโภค และมันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน ที่มีการส่งเสริมการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นรายได้หลักของเกษตรกร อีกทั้งยังมีโรงงานที่เป็นแหล่งรับซื้อตั้งอยู่ในพื้นที่ รายละเอียดดังตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอกุดรังปี ๒๕๖๗

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							
		ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ไม้ผล	พืชผัก	พืชอื่นๆ	รวม
กุดรัง	๒๙,๓๗๕	๑๕,๗๕๖	๖๘๕	๕,๕๙๐	๑๕๑	๒๒		๑๕๐	๒๒,๓๕๔
นาโพธิ์	๖๗,๕๐๐	๒๖,๙๙๕	๓,๑๙๗	๑๙,๙๘๓	๑๑๘	๔๗		๒๓๐	๕๐,๕๗๐
เลิงแฝก	๓๘,๗๕๐	๒๓,๗๘๖	๒,๐๓๗	๖,๘๓๓	๔๙	๒๐		๑๘๐	๓๒,๙๐๕
หนองแวง	๓๒,๕๐๐	๑๗,๔๓๕	๙๒๓	๘,๐๐๖	๙	๒๐		๑๒๐	๒๖,๕๑๓
ห้วยเตย	๑๓,๒๘๗	๑๖,๓๑๙	๑,๓๗๙	๗,๔๓๕	๗	๑๐		๑๐๐	๒๕,๒๕๐
พื้นที่รวม	๑๘๑,๔๑๒	๑๐๐,๒๙๑	๘,๒๒๒	๔๗,๘๔๗	๓๓๔	๑๑๙		๗๘๐	๑๕๗,๕๙๒

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗

๒) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรอำเภออุดรธานีส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร เป็นรายได้หลัก เฉลี่ย ๖๙,๔๘๕ บาทต่อครัวเรือนต่อปี และมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย ๕๕,๙๓๘ บาทต่อครัวเรือนต่อปี ส่วนรายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจกรรมการเกษตรของแต่ละปี รายละเอียดดังภาพที่ ๗

๓) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

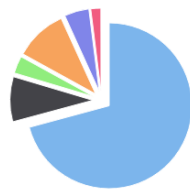
สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อด้านการเกษตร เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องภาคการเกษตร หรือการพัฒนาต่อยอดในการประกอบอาชีพทางการเกษตร รายละเอียดดังภาพที่ ๗

รายได้ในภาคการเกษตร

■ น้อยกว่า 60,000 บาท : 72.05%
 ■ 60,000 - 119,999 บาท : 19.62%
 ■ 120,000 - 179,999 บาท : 3.65%
 ■ 180,000 - 499,999 บาท : 3.82%
 ■ 500,000 - 999,999 บาท : 8.7%
 ■ ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป : .00%

หนี้สินในภาคการเกษตร

■ น้อยกว่า 60,000 บาท : 70.82%
 ■ 60,000 - 119,999 บาท : 8.78%
 ■ 120,000 - 179,999 บาท : 3.40%
 ■ 180,000 - 499,999 บาท : 10.20%
 ■ 500,000 - 999,999 บาท : 4.82%
 ■ ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป : 1.98%

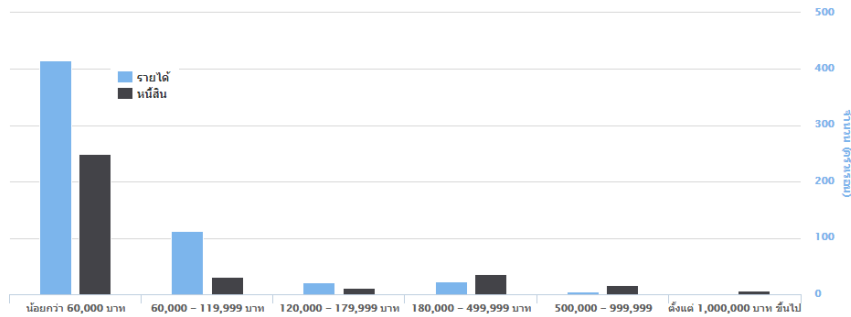
ช่วงรายได้ในภาคการเกษตร

ช่วงรายได้ (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	415.00	72.05
60,000 - 119,999 บาท	113.00	19.62
120,000 - 179,999 บาท	21.00	3.65
180,000 - 499,999 บาท	22.00	3.82
500,000 - 999,999	5.00	0.87
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	0.00	0.00
รวม	576.00	100.00

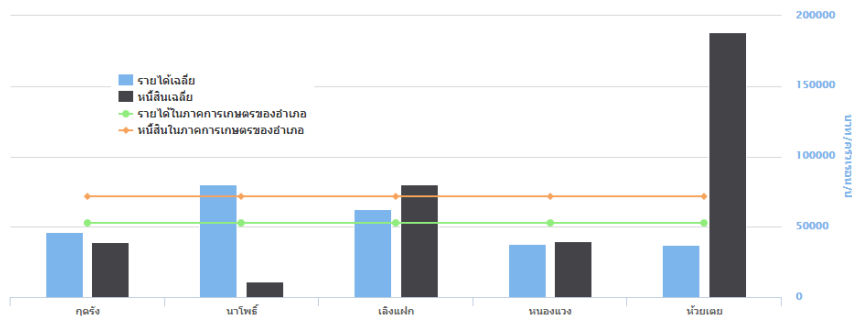
ช่วงหนี้สินในภาคการเกษตร

ช่วงหนี้สิน (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	250.00	70.82
60,000 - 119,999 บาท	31.00	8.78
120,000 - 179,999 บาท	12.00	3.40
180,000 - 499,999 บาท	36.00	10.20
500,000 - 999,999	17.00	4.82
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	7.00	1.98
รวม	353.00	100.00

เปรียบเทียบรายได้-หนี้สินในภาคการเกษตร

เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ย-หนี้สินเฉลี่ยในภาคการเกษตร

ภาพที่ ๗ สินเชื่อและภาวะหนี้ของเกษตรกรอำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม
 ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมหาสารคาม/ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี พ.ศ.๒๕๖๗ เท่ากับ ๕๙,๐๓๘ ล้านบาท เทียบกับปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๖) มีมูลค่า เท่ากับ ๕๕,๔๙๓ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๓,๕๔๕ ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๖.๓๙ รายละเอียดดังตารางที่ ๗

ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) ณ ราคาประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๗ มีรายได้ต่อคนต่อปี เท่ากับ ๕๖,๗๖๙ บาทเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๖) ที่มีรายได้ต่อคนต่อปี ๕๓,๕๓๓ บาทจำนวน ๓,๒๓๖ บาทคิดเป็นร้อยละ ๖.๐๕

ตารางที่ ๗ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๗

(ล้านบาท) รายการ	ปี พ.ศ.			
	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗
ภาคเกษตร	๑๒,๙๙๐	๑๐,๕๒๙	๑๑,๓๓๗	๑๑,๕๕๔
นอกภาคการเกษตร	๓๗,๓๖๓	๔๐,๕๑๘	๔๔,๑๕๗	๔๗,๔๘๔
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	๕๐,๓๕๓	๕๑,๐๔๗	๕๕,๔๙๓	๕๙,๐๓๘
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	๕๘,๐๖๐	๕๙,๓๙๐	๕๓,๕๓๓	๕๖,๗๖๙
จำนวนประชากร (๑,๐๐๐ คน)	๑,๐๓๑	๑,๐๓๔	๑,๐๓๔	๑,๐๔๐

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดมหาสารคาม, พ.ศ. ๒๕๖๗

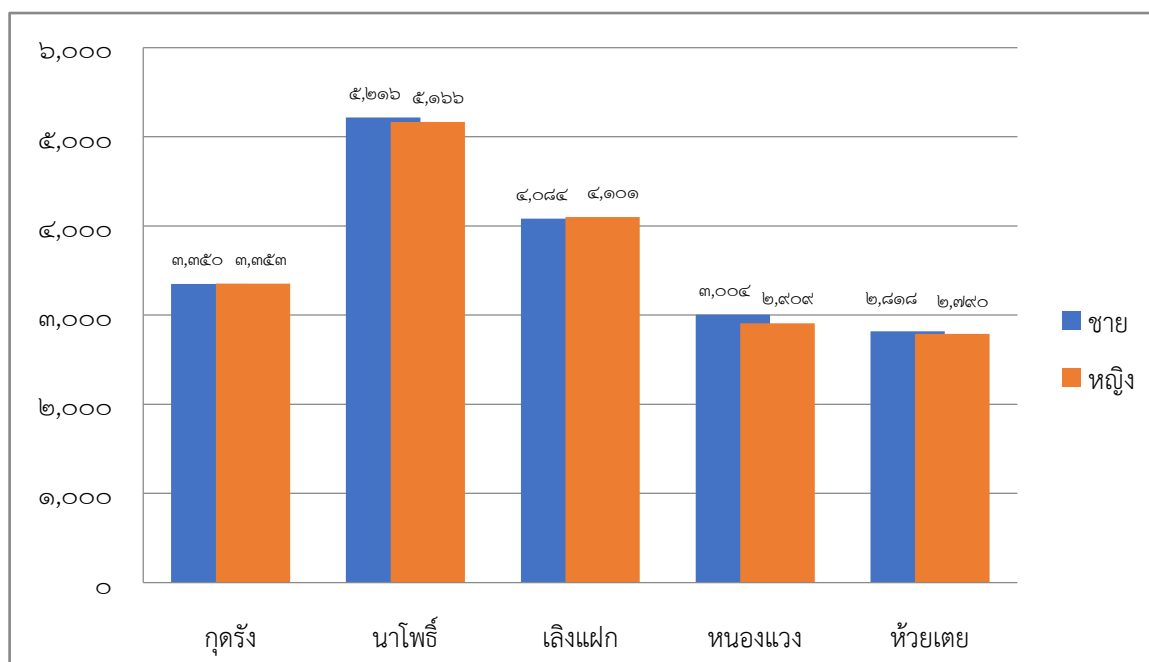
๖.๓ จำนวนครัวเรือน

อำเภอภูดั่ง มีประชากรทั้งสิ้น ๓ ๖,๗๙๑ คน จำนวนครัวเรือน ๑ ๑,๐๒๑ ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย ๑๘,๔๗๒ คน หญิง ๑๘, ๓๑๙ คน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอนับถือศาสนาพุทธ มีรายละเอียดแยกเป็นตำบล รายละเอียดดังตารางที่ ๘ และภาพที่ ๘

ตารางที่ ๘ ตารางแสดงจำนวนประชากรในอำเภอภูดั่ง

ที่	ตำบล	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	ภูดั่ง	๒,๖๕๐	๑,๔๐๒	๓,๓๕๐	๓,๓๕๓	๖,๗๐๓
๒	นาโพธิ์	๒,๙๗๕	๑,๙๐๒	๕,๒๑๖	๕,๑๖๖	๑๐,๓๘๒
๓	เลิงแฝก	๒,๑๗๗	๑,๗๔๐	๔,๐๘๔	๔,๑๐๑	๘,๑๘๕
๔	หนองแวง	๑,๔๗๓	๑,๑๔๓	๓,๐๐๔	๒,๙๐๙	๕,๙๑๓
๕	ห้วยเตย	๑,๗๔๖	๑,๒๔๒	๒,๘๑๘	๒,๗๙๐	๕,๖๐๘
รวม		๑๑,๐๒๑	๗,๔๒๙	๑๘,๔๗๒	๑๘,๓๑๙	๓๖,๗๙๑

ที่มา : แผนพัฒนาอำเภอภูดั่ง, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๘ จำนวนประชากร ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรกร อำเภอ กุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : แผนพัฒนาอำเภอ กุดรัง, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖.๔ การศึกษา

อำเภอ กุดรัง มีสถานศึกษา หรือโรงเรียนทั้งสิ้น ๒๖ แห่ง แยกออกเป็น

๖.๔.๑ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา ๒๓ แห่ง คือ

๑) โรงเรียนบ้านกุดรัง	๒) โรงเรียนบ้านกุดเม็ก
๓) โรงเรียนบ้านหัวช้าง ๔	) โรงเรียนบ้านหนองคลองหัวขัว
๕) โรงเรียนบ้านหนองแห่น	๖) โรงเรียนบ้านไพศาล (ลีลายุทิต)
๗) โรงเรียนบ้านนาโพธิ์	๘) โรงเรียนบ้านหนองโดน
๙) โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์	๑๑) โรงเรียนบ้านหัวนาคำโนนสมบัติ
๑๒) โรงเรียนบ้านโนนสะอาด	๑๓) โรงเรียนบ้านเลิงแฝกบัวแก้ว
๑๔) โรงเรียนบ้านบ่อแกบ่ทอง	๑๕) โรงเรียนบ้านโสกคลอง
๑๕) โรงเรียนบ้านหนองบอน	๑๖) โรงเรียนบ้านโสกกา
๑๗) โรงเรียนบ้านศรีอรุณ	๑๘) โรงเรียนบ้านห้วยแคนโนนสูง
๑๙) โรงเรียนบ้านหนองแขวงสทคามวิทย์	๒๐) โรงเรียนบ้านจอมทอง
๒๑) โรงเรียนบ้านหนองแสง	๒๒) โรงเรียนบ้านสำโรงหัวนาโนนจันทร์หอม
๒๓) โรงเรียนบ้านหนองแคนโนนงามโชคชัย	

๖.๔.๒ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๑ แห่ง คือ
โรงเรียนเลิงแฝกประชาบำรุง

๖.๔.๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม .) จำนวน ๒
แห่ง คือ โรงเรียนกุดรังประชาสรรค์ และโรงเรียนนาโพธิ์พิทยาสรรพ์

๖.๕ การสาธารณสุข

๖.๕.๑ สถานบริการ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่

- ๑) โรงพยาบาลชุมชน ขนาด ๓๐ เตียง ๑ แห่ง
- ๒) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ๑ แห่ง
- ๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๘ แห่ง

๖.๕.๒ สถานบริการสาธารณสุขเอกชน ประกอบด้วย

- ๑) คลินิกแพทย์ ๓ แห่ง
- ๒) คลินิกพยาบาล ๑ แห่ง

๖.๕.๓ จำนวนบุคลากรทางการแพทย์

- ๑.๓.๑ แพทย์ จำนวน ๓ คน
- ๑.๓.๒ ทันตแพทย์ จำนวน ๒ คน
- ๑.๓.๓ เภสัชกร จำนวน ๑ คน
- ๑.๓.๔ พยาบาล จำนวน ๒๖ คน
- ๑.๓.๕ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน ๔๙ คน
- ๑.๓.๖ อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) จำนวน ๗๙๙ คน

๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

๖.๖.๑ การนับถือศาสนา

ประชาชนในพื้นที่อำเภอกุดรัง ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าแต่ละหมู่บ้านจะมีวัดเป็นศูนย์กลาง เพื่อประกอบพิธีกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของศาสนา การประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

๖.๖.๒ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญของอำเภอกุดรังได้รับอิทธิพลความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ มาแต่ดั้งเดิม คือ ประเพณีบุญ ๑๒ เดือน หรือชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ คือ

เดือนอ้าย คือ บุญคุณลานหรือบุญสู่ขวัญข้าว เมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จจะแบ่งข้าวส่วนหนึ่งไปทำบุญที่วัดเพื่อรวบรวมเป็นของวัด และนิมนต์พระสงฆ์สวดมนต์ทำพิธีเพื่ออันเชิญพระแม่โพสพ

เดือนยี่ คือ บุญเข้ากรรม หลังออกพรรษาแล้วพระสงฆ์ต้องการจาริกแสวงบุญ

เดือนสาม คือ บุญข้าวจ้ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสาม

เดือนสี่ คือ บุญพระเวสสันดร เป็นการทำบุญประเพณีใหญ่มีการแห่ผ้าพระเวสสันดรรอบหมู่บ้าน

เดือนหก คือ บุญบั้งไฟเป็นการทำบุญเพื่อบวงสรวงของฝนก่อนฤดูกาลทำนาทุกปี

เดือนเจ็ด คือ บุญเบิกบ้านเป็นการทำบุญตักบาตรที่ศาลากลางบ้านเพื่อให้เกิดสิริมงคล

เดือนแปด คือ บุญเข้าพรรษา

เดือนเก้า คือ บุญข้าวประดับดิน เพื่อตักบาตรที่วัดแล้วชาวบ้านจะแบ่งสำหรับกับข้าวส่วนหนึ่งบูชาดินและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ดินซึ่งเป็นที่ให้ความอุดมสมบูรณ์แก่พืชพันธุ์ธัญญาหาร

เดือนสิบ คือ บุญข้าวสราท ชาวบ้านจะพากันทำข้าวกระยาสราท

เดือนสิบเอ็ด คือ บุญออกพรรษา

เดือนสิบสอง คือ บุญลอยกระทง

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อที่สำคัญที่เกี่ยวกับการเกษตร ได้แก่ การทำบุญเบิกบ้าน บุญบั้งไฟ แห่นางแมว เพื่อขอฝนการแรกนา การสู่ขวัญข้าว การนำปุ๋ยคอกไปใส่นาเมื่อถึงเดือนสามออกใหม่ขึ้น ๓ ค่ำ เชื่อว่าเป็นวันดีเพื่อตอบแทนแม่พระธรณีที่ให้ความอุดมสมบูรณ์ในไร่นา

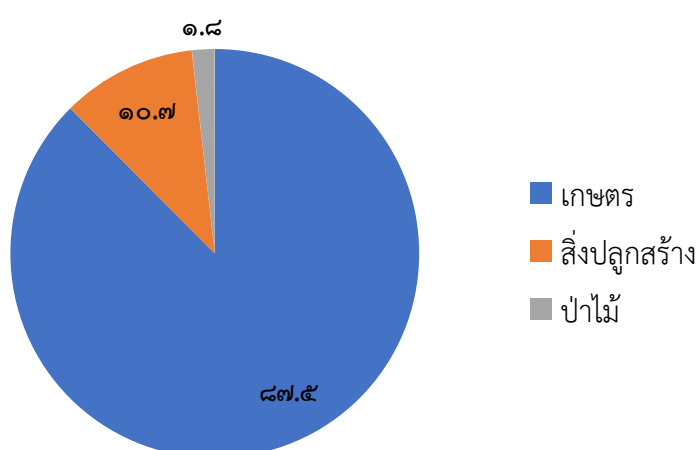
๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอภูตรัง มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๑๕๘,๗๘๓ ไร่ ร้อยละ ๘๗.๕ รองลงมาคือพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างจำนวน ๑๙,๓๖๙ ไร่ ร้อยละ ๑๐.๗ และพื้นที่ป่าจำนวน ๓,๒๕๙.๐๑ ไร่ ร้อยละ ๑.๘ รายละเอียดดังตารางที่ ๙ และภาพที่ ๙

ตารางที่ ๙ การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๓,๒๕๙.๐๑	๑.๗๙๖
พืชไร่	๕๖,๐๖๙	๓๐.๙๐๗
ไม้ยืนต้น	๓๓๔	๐.๑๘๔
ไม้ผล	๑๑๙	๐.๐๖๖
พืชสวน	๗๘๐	๐.๔๓๐
พื้นที่นา	๑๐๐,๒๙๑	๕๕.๒๘๔
พืชน้ำ	๐	๐
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๔	๐.๐๐๒
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๒๙๘	๐.๑๖๔
พื้นที่ลุ่ม	๐	๐
พื้นที่น้ำ	๕๕๘	๐.๓๐๘
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑๙,๓๖๙	๑๐.๖๗๗
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๓๓๐	๐.๑๘๒

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๙ กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

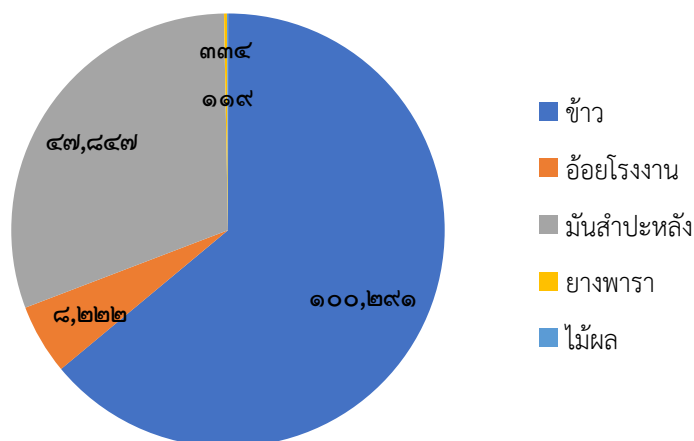
อำเภอกุตุรัง พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ข้าว มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๑๐๐ ,๒๙๑ ไร่ รองลงมาคือ มันสำปะหลัง มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๔๗,๘๔๗ ไร่ และอ้อยโรงงาน มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๘,๒๒๒ ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูกพืชอื่น ๆ เช่น ยางพารา และไม้ผล รายละเอียดดังตารางที่ ๑๐ และภาพที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ การปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอกุตุรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร อำเภอกุตุรัง จังหวัดมหาสารคาม (ไร่)						
	พื้นที่ทั้งหมด	ข้าว	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ไม้ผล	รวมทั้งหมด
กุตุรัง	๒๙,๓๗๕	๑๕,๗๕๖	๖๘๕	๕,๕๙๐	๑๕๑	๒๒	๒๒,๓๕๔
นาโพธิ์	๖๗,๕๐๐	๒๖,๙๙๕	๓,๑๘๗	๑๙,๙๘๓	๑๑๘	๔๗	๕๐,๕๗๐
เลิงแฝก	๓๘,๗๕๐	๒๓,๗๘๖	๒,๐๓๗	๖,๘๓๓	๔๙	๒๐	๓๒,๙๐๕
หนองแวง	๓๒,๕๐๐	๑๗,๔๓๕	๙๒๓	๘,๐๐๖	๙	๒๐	๒๖,๕๑๓
ห้วยเตย	๑๓,๒๘๗	๑๖,๓๑๙	๑,๓๗๙	๗,๔๓๕	๗	๑๐	๒๕,๒๕๐
รวม	๑๘๑,๔๑๒	๑๐๐,๒๙๑	๘,๒๒๒	๔๗,๘๔๗	๓๓๔	๑๑๙	๑๕๗,๕๙๒

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ไร่)

ภาพที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอกุตุรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา

: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

๙. องค์กรและสถาบันต่าง ๆ

อำเภอภูตรัง มีกลุ่มสถาบันเกษตรกร กลุ่มอาชีพการเกษตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการหลายกลุ่ม โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีกลุ่มต่าง ๆ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

ตารางที่ ๑๑ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน

	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/ เจ้าของกิจการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง		
				เลขที่	หมู่ที่	ตำบล
๑	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาโพธิ์	นางสมจิตร รัตนองไต้	ขนมไทย, ข้าว กล้อง	๑๕๓	๑	นาโพธิ์
๒	กลุ่มผ้าไหมบ้านหนองบัว	นางวิไลวรรณ บุญอยู่	ผ้าไหม	๑๒๑	๒	ภูตรัง

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภูตรัง, พ.ศ.๒๕๖๕

ตารางที่ ๑๒ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๑
เครื่องดื่ม	๐
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๑
ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก	๐
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๐
รวม	๒

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภูตรัง, พ.ศ.๒๕๖๕

ตารางที่ ๑๓ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอภูตรัง

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาโพธิ์	๑๕๓	๑	นาโพธิ์	๙	นางสมจิตร รัตนองไต้
กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายบ้านดอนโม่ง	๑๗๙	๗	ภูตรัง	๑๐	นางศิมาภรณ์ อันทอง
วิสาหกิจแปรรูปผ้าไหมบ้านภูตรัง	๖๙	๑	ภูตรัง	๓๐	นางสมจิต บุรินอก
กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองบัว	๑๒๑	๒	ภูตรัง	๑๐	นางวิไลวรรณ บุญอยู่
กลุ่มข้าวฮางบ้านภูตรัง	๑๔๑	๑	ภูตรัง	๑๒	น.ส.อภิญา ไวแสง

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอภูตรัง, พ.ศ.๒๕๖๗

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภออุดรฯ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและทางสังคม

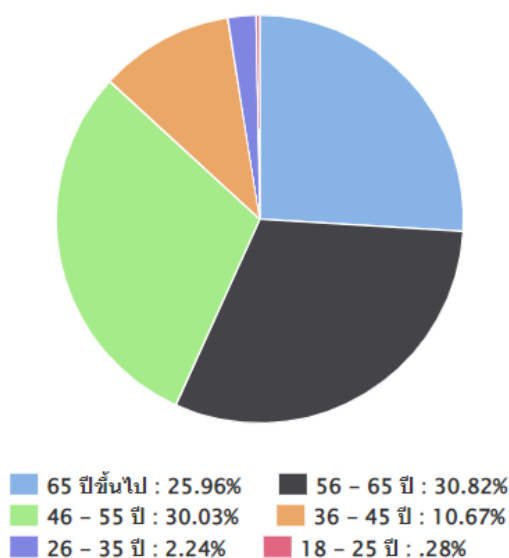
๑) ครุฑเรือนเกษตรกร

อำเภออุดรฯ มีครุฑเรือนเกษตรกร จำนวน ๗,๑๔๒ ครุฑเรือน โดยมีหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๒,๒๐๑ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘๒ รองลงมาอายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๓ และอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙๖ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๔

ตารางที่ ๑๔ หัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ อำเภออุดรฯ จังหวัดมหาสารคาม

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๑,๘๔๕	๒๕.๙๖
๕๖ - ๖๕ ปี	๒,๒๐๑	๓๐.๘๒
๔๖ - ๕๕ ปี	๒,๑๔๕	๓๐.๐๓
๓๖ - ๔๕ ปี	๗๖๒	๑๐.๖๗
๒๖ - ๓๕ ปี	๑๖๐	๒.๒๔
๑๘ - ๒๕ ปี	๒๐	๐.๒๖
รวม	๗,๑๔๒	๑๐๐

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๑, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๑๑ หัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภออุดรฯ จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๑, พ.ศ. ๒๕๖๗

๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

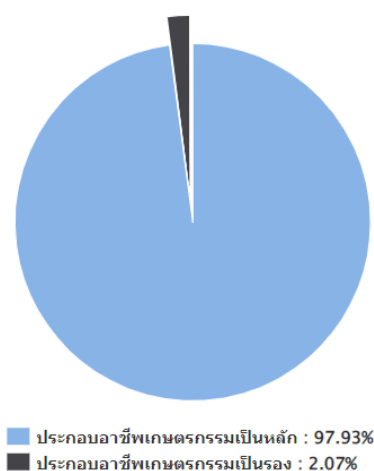
อำเภอกุดรัง มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๖,๙๙๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๙๓ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๑๔๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๗ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕ และภาพที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๕ ลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๖,๙๙๔	๙๗.๙๓
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑๔๘	๒.๐๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง, พ.ศ. ๒๕๖๗

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๑๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๒/#tabs๑, พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

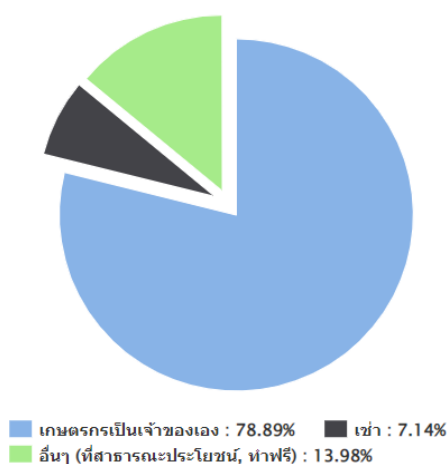
ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอกุดรัง ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๖,๗๔๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๘๙ รองลงมาคืออื่น ๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑,๑๙๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙๘ และเช่า จำนวน ๖๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๔ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๖ และภาพที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๖ ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๖,๗๔๔	๗๘.๘๙
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑,๑๙๕	๑๓.๙๘
เช่า	๖๑๐	๗.๑๔

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๓, พ.ศ. ๒๕๖๗

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ ๑๓ ลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : https://aiu.doe.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๓, พ.ศ. ๒๕๖๗

๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

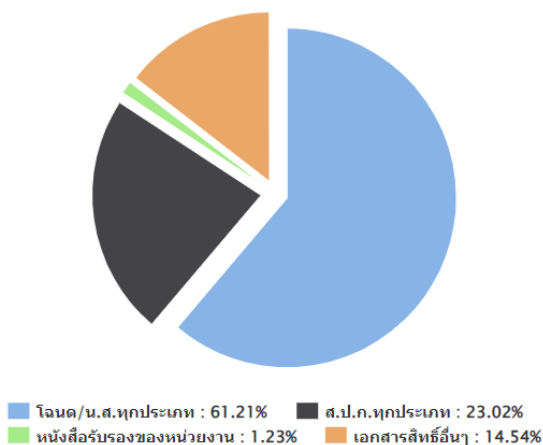
เกษตรกรอำเภอภูตรัง มีการถือครองที่ดินแบบโฉนด/น.ส. ทุกประเภท จำนวน ๔,๘๖๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๑ รองลงมาคือ เอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๑,๘๓๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๒ และหนังสือรับรองของหน่วยงาน จำนวน ๙๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๓ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๗ และภาพที่ ๑๔

ตารางที่ ๑๗ ประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ	
๔,๘๖๗	๑,๘๓๐	๙๘	๑,๑๕๖	๖,๙๕๑

ที่มา https://aiu.doe.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๓, พ.ศ. ๒๕๖๗

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๑๔ ประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : https://aiu.doe.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๓, พ.ศ. ๒๕๖๗

๕) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน อำเภอกุดรัง มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ๓ กลุ่ม มีสมาชิก ๓๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๑๐ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๒ กลุ่ม สมาชิก ๒๐ ราย วิสาหกิจชุมชน ๓๔๔ แห่ง สมาชิก ๒,๔๐๘ ราย รายละเอียดดังตารางที่ ๑๘

ตารางที่ ๑๘ จำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
กุดรัง							๑๐๐	๗๐๐				
นาโพธิ์			๑	๑๐	๒	๒๐	๘๓	๕๘๑				
เลิงแฝก	๑	๑๐					๔๔	๓๐๘				
หนองแวง	๒	๒๐					๔๔	๓๐๘				
ห้วยเตย							๗๓	๕๑๑				
รวม	๓	๓๐	๑	๑๐	๒	๒๐	๓๔๔	๒,๔๐๘				

ที่มา : ffgdev.dpoae.go.th/admin/org-report-data, พ.ศ.๒๕๖๗

๑.๓ ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอกุดรัง มีศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๔ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๓ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๒ ศูนย์ และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๒ ศูนย์ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๙

ตารางที่ ๑๙ จำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศดปช.	ศบก ตำบล	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏินูป	
กุดรัง	-	๑	-	-	-	-	-	-	๒
นาโพธิ์	๑	๑	-	๑	-	-	-	-	๑
เลิงแฝก	-	๑	-	-	-	๑	-	-	๒
หนองแวง	-	๑	-	๑	-	๑	-	-	-
ห้วยเตย	-	๑	๒	-	-	๒	-	-	๒
รวม	๑	๕	๓	๒	-	๒	-	-	๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง, พ.ศ. ๒๕๖๗

๑.๔ อาสาสมัครเกษตร

อำเภอภูตรัง มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๓๔๕ คน โดยมีประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ๑ คนต่อ ๑ หมู่บ้าน รวมทั้งหมด ๘๕ คน รายละเอียดดังตารางที่ ๒๐

ตารางที่ ๒๐ ข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
ภูตรัง	-	๑	๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	-	-	-
นาโพธิ์	-	๑	๒๑	๒๑	๒๑	๒๑	-	-	-
เลิงแฝก	-	๑	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕	-	-	-
หนองแวง	-	๑	๑๔	๑๔	๑๔	๑๔	-	-	-
ห้วยเตย	-	๑	๑๙	๑๙	๑๙	๑๙	-	-	-
รวม	-	๕	๘๕	๘๕	๘๕	๘๕	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอภูตรัง, พ.ศ.๒๕๖๗

๑.๕ ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอภูตรัง มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอภูตรัง มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๖ คน รายละเอียดดังตารางที่ ๒๑

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
ภูตรัง	๑	แจ่มจันทร์ โสตาดี	๑๔๒ ม.๑๓ ตำบลภูตรัง	เกษตรผสมผสาน
นาโพธิ์	๓	นายจันทร์ นาชัยดุลย์	๑๑๗ ม.๗ ตำบลนาโพธิ์	เกษตรผสมผสาน
		นายชาญชัย กาหลง	๕๙ ม.๑๓ ตำบลนาโพธิ์	ประมง
		นางสมจิต รัตนรองใต้	๑๕๓ ม.๑ ตำบลนาโพธิ์	พืชสมุนไพร
เลิงแฝก	๑	นายประเสริฐ แพนโฮง	๘๓ ม.๖ ตำบลเลิงแฝก	เกษตรผสมผสาน
ห้วยเตย	๑	นายเดชา อนันต์สน์	๑๖ ม.๙ ตำบลห้วยเตย	เกษตรผสมผสาน
รวม	๔			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอภูตรัง, พ.ศ.๒๕๖๗

๑.๖ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ ๑ หมู่ ๑๔ บ้านโนนถาวร ตำบล นาโพธิ์ อ.กุดรัง จ.มหาสารคาม โดยมี นายเสาร์ มาดขตา เป็นเกษตรกรต้นแบบ จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ คือ เปลี่ยนจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตรแบบผสมผสานและเศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การปลูกพืชแบบผสมผสาน ๒. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรบังคับ : ๑. การปลูกพืชผสมผสาน ๒. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรเสริม : ๑. การเลี้ยงกุ้งฝอย ๒. การเลี้ยงปลา

๑.๗ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลัก (ศพก.) เครือข่าย

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลักเครือข่าย มีจำนวน ๔ ศูนย์ รายละเอียดดังตารางที่ ๒๒

ตารางที่ ๒๒ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอ กุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ-นามสกุลประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	เกษตรผสมผสาน	๗	กุดรัง	นายชมพู เดือนจันทิก	๐๙๓-๐๗๙๑๗๖๐
๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	เกษตรผสมผสาน	๑	หนองแวง	นายธนวัฒน์ เป็กดี	๐๙๘-๐๙๖๗๐๒๔
๓	ศูนย์ข้าวชุมชน บ้านวังทอง	ข้าว	๗	ห้วยเตย	นายบุญมา พลภักดี	๐๘๔-๗๔๒๗๔๗๒
๔	ศูนย์ข้าวชุมชน บ้านบัวแก้ว	ข้าว	๑๔	เลิงแฝก	นายทองสุข ศรีหวัง	๐๘๙-๗๑๑๘๘๖๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอ, พ.ศ. ๒๕๖๗

๑.๘ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

อำเภอ กุดรัง มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๓๒ กลุ่ม รายละเอียดดังตารางที่ ๒๓

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอ กุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	พื้นที่ (ไร่)
๑	ห้วยเตย	แปลงใหญ่มันแกวอินทรีย์และผัก หมู่ ๑๕	มันแกว	๓๒	๘๓
๒	ห้วยเตย	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๐	ข้าว	๓๘	๕๕๖
๓	ห้วยเตย	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๑๓	มันสำปะหลัง	๓๙	๒๖๐
๔	ห้วยเตย	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๒	ข้าว	๖๒	๑,๐๗๕
๕	ห้วยเตย	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๒	ข้าว	๓๗	๔๐๘
๖	ห้วยเตย	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๘	ข้าว	๕๒	๕๓๒
๗	ห้วยเตย	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๘	ข้าว	๔๐	๓๗๖
๘	ห้วยเตย	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓	ข้าว	๕๗	๓๐๐
๙	ห้วยเตย	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๔	ข้าว	๔๕	๕๖๑
๑๐	ห้วยเตย	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖	ข้าว	๔๗	๖๐๔
๑๑	ห้วยเตย	แปลงอ้อยโรงงาน หมู่ ๑๐	อ้อย	๕๗	๔๗๑
๑๒	ห้วยเตย	แปลงอ้อยโรงงาน หมู่ ๖	อ้อย	๖๓	๖๘๖
๑๓	ห้วยเตย	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๖	มันสำปะหลัง	๔๖	๓๓๔

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	พื้นที่ (ไร่)
๑๔	ห้วยเตย	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๗	มันสำปะหลัง	๓๓	๕๔๔
๑๕	ห้วยเตย	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๑๑	มันสำปะหลัง	๗๒	๔๙๔
๑๖	ห้วยเตย	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๗	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๒๐
๑๗	เลิงแฝก	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๓	ข้าว	๓๔	๕๒๑
๑๘	เลิงแฝก	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๔	ข้าว	๔๐	๓๖๓
๑๙	นาโพธิ์	แปลงใหญ่กล้วย หมู่ ๒	กล้วย	๔๑	๕๗๙
๒๐	นาโพธิ์	แปลงใหญ่อ้อยโรงงาน หมู่ ๔	อ้อย	๓๐	๓๑๑
๒๑	นาโพธิ์	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๔	มันสำปะหลัง	๓๕	๕๔๙
๒๒	นาโพธิ์	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๔	มันสำปะหลัง	๓๙	๕๖๒
๒๓	นาโพธิ์	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๒๐	ข้าว	๔๐	๘๘๙
๒๔	นาโพธิ์	แปลงใหญ่ข้าวอินทรีย์ หมู่ ๑	ข้าว	๓๐	๓๐๐
๒๕	นาโพธิ์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑	ข้าว	๔๐	๓๗๐
๒๖	นาโพธิ์	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๑๔	มันสำปะหลัง	๔๐	๓๗๐
๒๗	นาโพธิ์	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโค-กระบือ	โค-กระบือ	๑๐๘	๑๐๘
๒๘	หนองแวง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๑	ข้าว	๔๐	๔๕๐
๒๙	หนองแวง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑	มันสำปะหลัง	๑๐๔	๙๒๔
๓๐	หนองแวง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๓	มันสำปะหลัง	๓๕	๕๔๙
๓๑	หนองแวง	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๓	มันสำปะหลัง	๓๕	๕๖๑
๓๒	กุดรัง	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๓	มันสำปะหลัง	๔๖	๔๐๓

ที่มา : <https://co-farm.doae.go.th/bigfarm๖๒>, พ.ศ. ๒๕๖๗

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

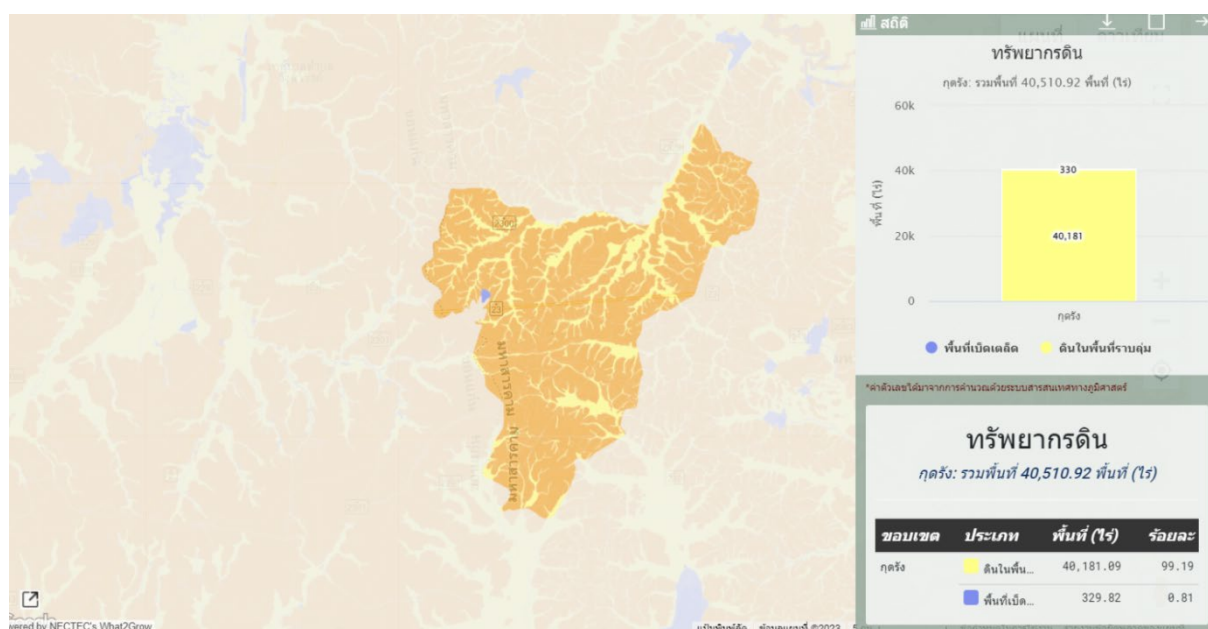
๑.๒.๑ ทรัพยากรดิน

จากข้อมูลทรัพยากรดินในพื้นที่อำเภอ กุดรัง ส่วนใหญ่เป็นดินในพื้นที่ราบลุ่มมีพื้นที่ทั้งหมด ๔๐,๑๘๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๑๙ ของพื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่เบ็ดเตล็ด มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๒๙.๘๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๑ ของพื้นที่ทั้งหมด รายละเอียดดังตารางที่ ๒๔ และภาพที่ ๑๕

ตารางที่ ๒๔ ทรัพยากรดินอำเภอ กุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๔๐,๑๘๑	๙๙.๑๙
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๓๒๙.๘๒	๐.๘๑

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๑๕ พื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอ กุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/#>, พ.ศ.๒๕๖๗

๑) การจำแนกประเภทดิน

กลุ่มชุดดินที่พบในอำเภอ กุดรัง คือ กลุ่มชุดดินที่ ๒๐ , ๒๔, ๔๐ และกลุ่มชุด ดินที่ ๔๑ ซึ่งประกอบด้วยชุดดินต่าง ๆ ได้แก่ ชุดดินบ้านบึง ชุดดินท่าอูเทน ชุดดินอุบล ชุดดินบ้านไผ่ ชุดดินคำบง ชุดดินมหาสารคาม โดยกลุ่มชุดดินที่พบมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ ๔๑ มี พื้นที่จำนวน ทั้งสิ้น ๑๓๘.๑๕ ตารางกิโลเมตร ประมาณ ๘๖,๓๔๕.๓๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗๔ ของพื้นที่อำเภอ

๒) ลักษณะและคุณสมบัติดินโดยทั่วไป

กลุ่มชุดดินที่พบในพื้นที่ข้างต้น ส่งผลให้พื้นที่ในอำเภอ กุดรังมีความหลากหลายของลักษณะ และคุณสมบัติของดิน บริเวณที่มีลักษณะกลุ่มชุดดินที่ ๒๔ ดินจะเป็นดินทราย มีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาล มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงปานกลาง มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก pH ๕.๕-๖.๕ ส่วนบริเวณที่พบชุดดินที่ ๔๑ ดินจะเป็นดินทรายปนร่วน สีน้ำตาลเข้ม มีการระบายน้ำปานกลางถึงดี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ pH ๖.๐-๘.๐

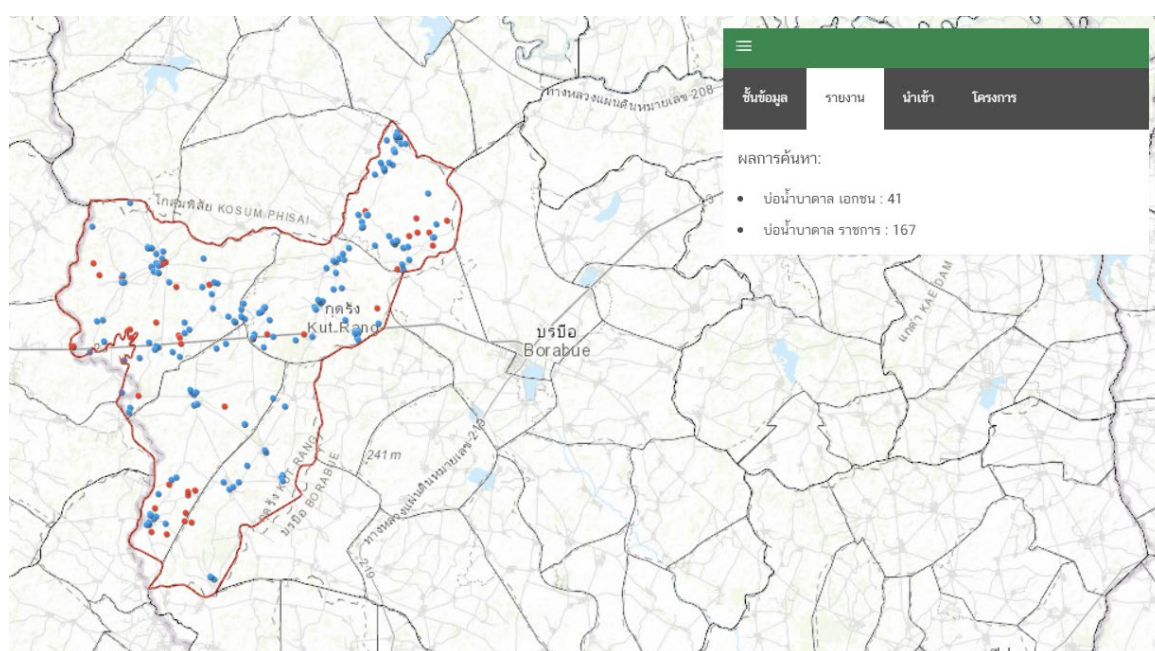
๑.๒.๒ ทรัพยากรน้ำ

อำเภอกุดรัง เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๘๐ % ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตร ดังนี้

๑) แหล่งน้ำใต้ดิน และบ่อน้ำบาดาลของอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น ๒๐๘ บ่อ แยกรายตำบลได้ ดังนี้

- ตำบลกุดรัง จำนวน ๑๒๑ บ่อ
- ตำบลนาโพธิ์ จำนวน ๓๓ บ่อ
- ตำบลเลิงแฝก จำนวน ๓๑ บ่อ
- ตำบลหนองแวงจำนวน ๑๔ บ่อ
- ตำบลห้วยเตย จำนวน ๙ บ่อ

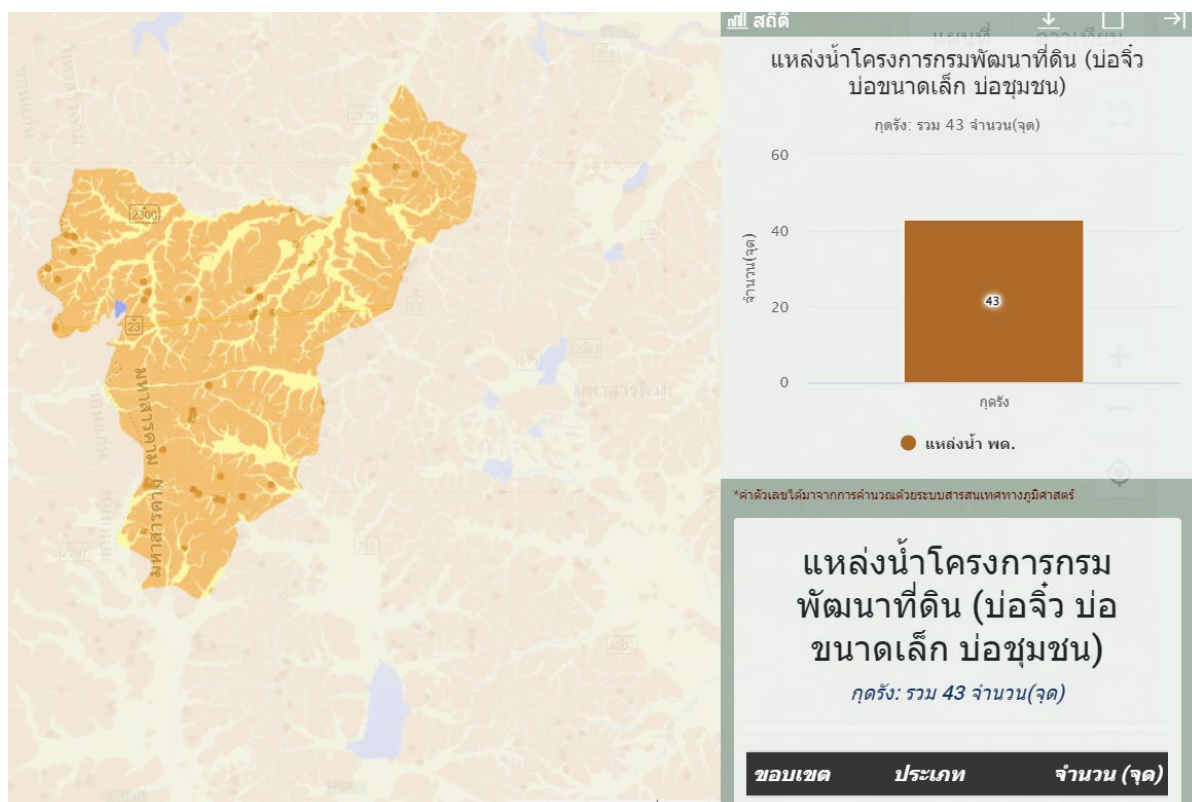
รายละเอียดดังภาพที่ ๑๖

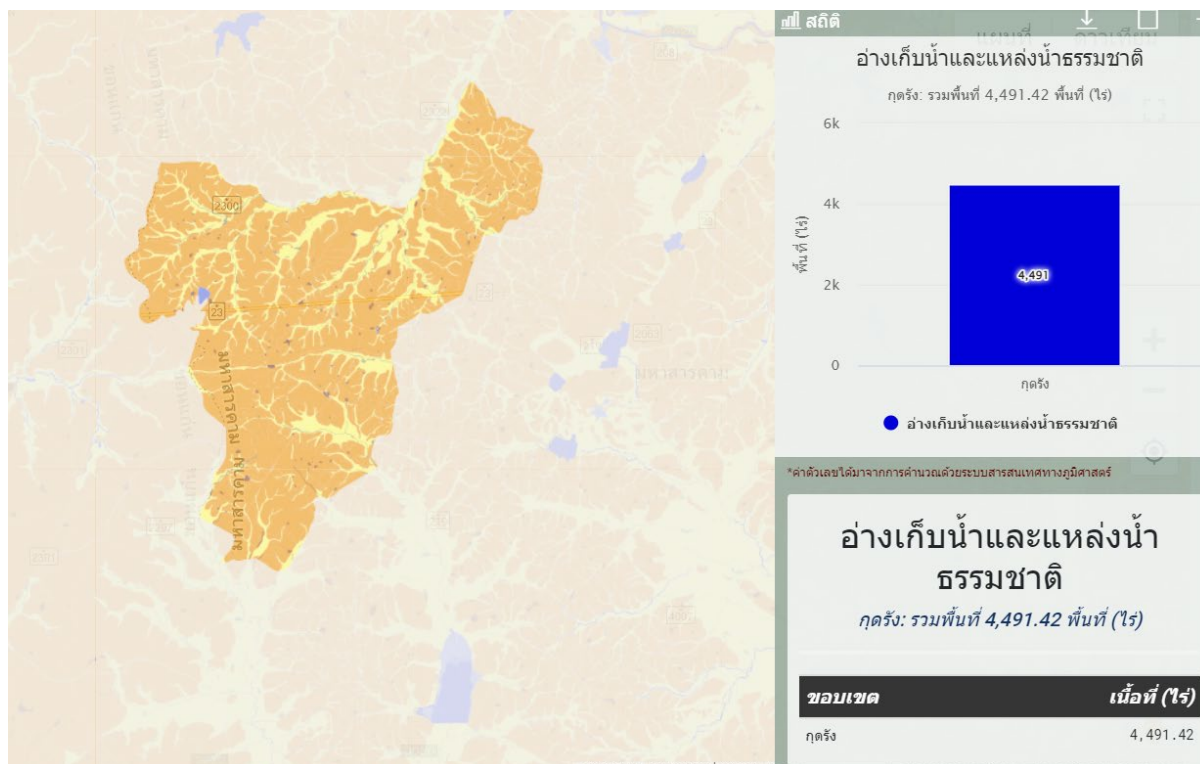
ภาพที่ ๑๖ แหล่งน้ำใต้ดินอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, พ.ศ.๒๕๖๗

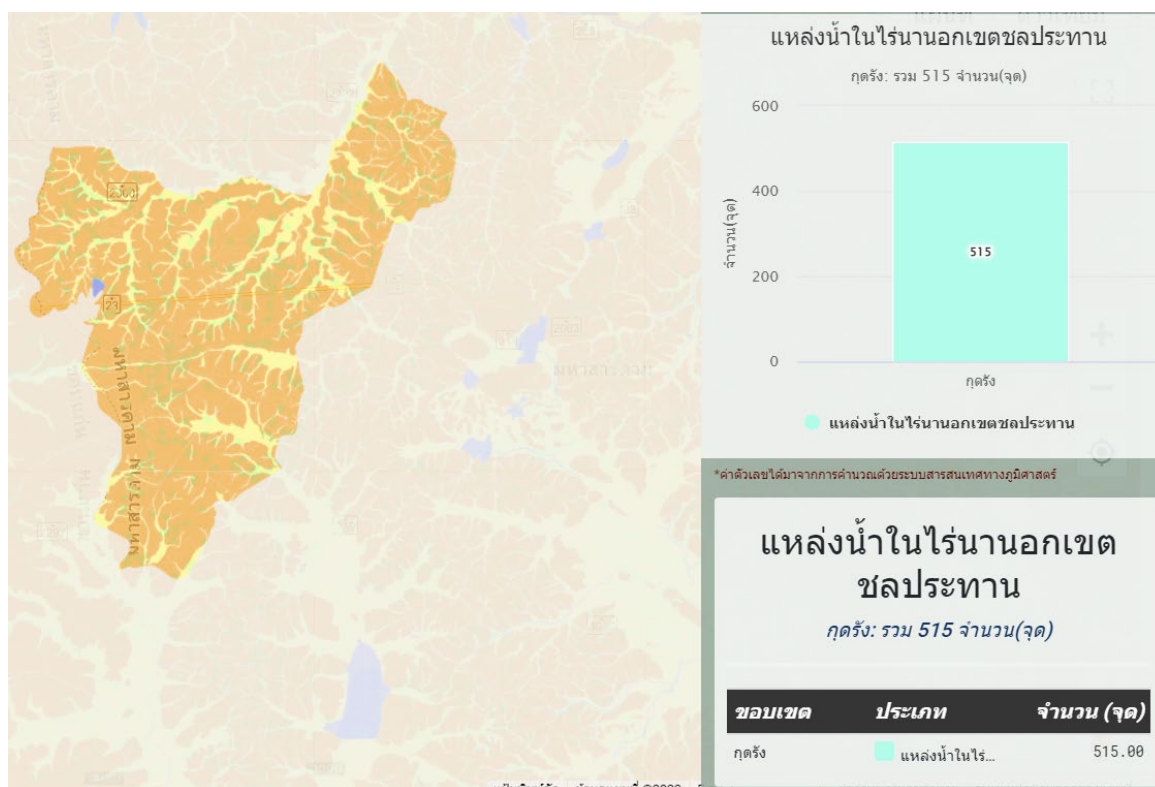
๒) แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติ น้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อำเภอกุดรัง มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตร ดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๔๓ แห่ง ตามภาพที่ ๘ อ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ ตามภาพที่ ๙ พื้นที่ ๔,๔๙๑.๒ ไร่ และแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน จำนวน ๕๑๕ แห่ง รายละเอียดดังภาพที่ ๑๗, ๑๘ และ ๑๙

ภาพที่ ๑๗ แหล่งน้ำผิวดิน (บ่อจิว) อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๑๘ แหล่งน้ำผิวดิน อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติ อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๑๙ แหล่งน้ำผิวดินอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๗

๑.๒.๓ สีนค้ำเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้ำ GI

อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม มีสินค้ำ GI คือ มันแกวบริบือ

๑.๒.๔ สีนค้ำเกษตรที่สำคัญ

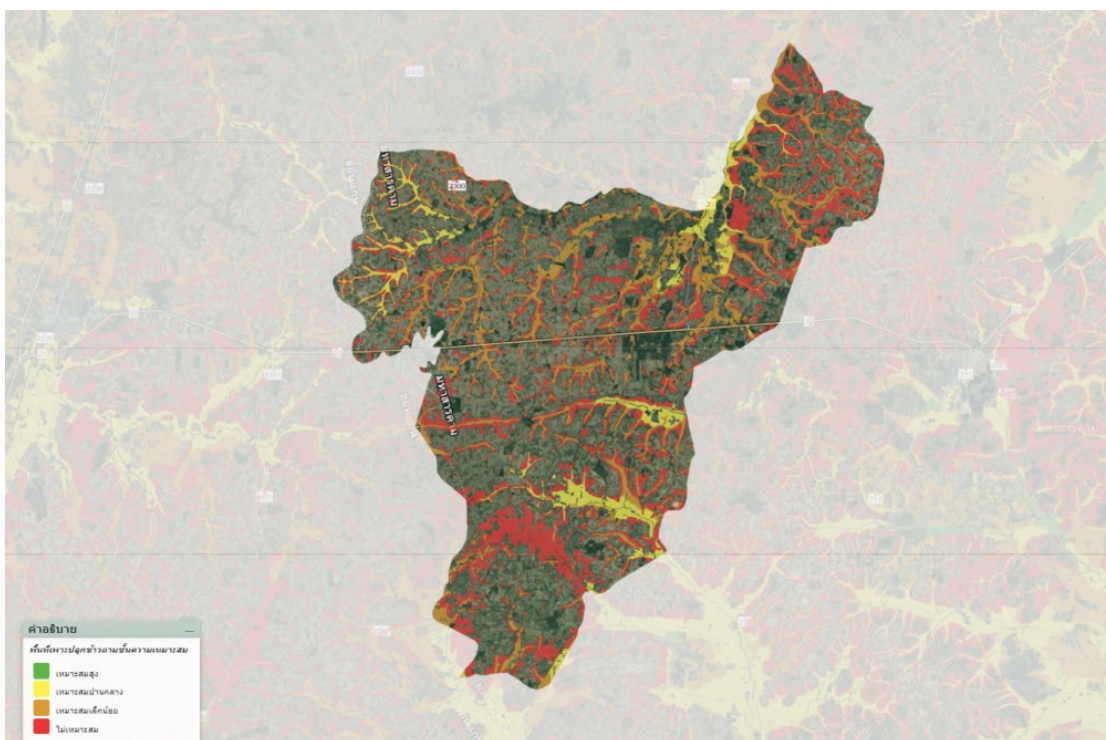
๑) ข้าว

เขตความเหมาะสม อำเภอกุดรัง มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๔๐,๕๐๒ ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๐,๘๐๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕.๓๙ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๒๙,๖๙๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๒ พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๕๙,๗๖๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๗๗ และไม่มีพื้นที่เหมาะสมมาก (S๑) รายละเอียดดังตารางที่ ๒๕ และภาพที่ ๒๐ และ ๒๑

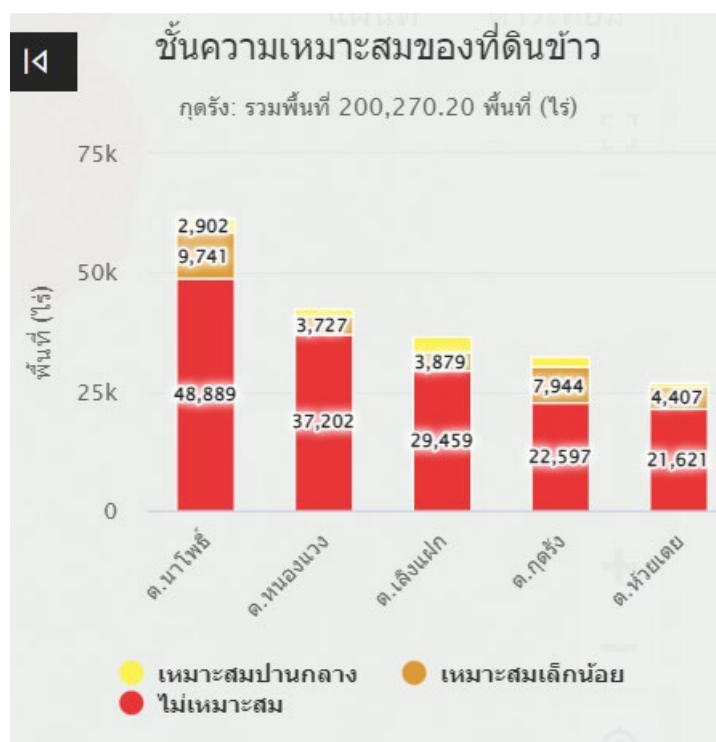
ตารางที่ ๒๕ เขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอกุดรัง	-	๑๐,๘๐๘	๒๙,๖๙๔	๑๕๙,๗๖๗	๒๐๐,๒๗๐
กุดรัง	-	๑,๘๖๓	๗,๙๔๔	๒๒,๕๙๗	๓๒,๔๐๔
นาโพธิ์	-	๒,๙๐๒	๙,๗๔๑	๔๘,๘๘๙	๖๑,๕๓๒
เลิงแฝก	-	๓,๔๔๒	๓,๘๗๙	๒๙,๔๕๙	๓๖,๗๘๐
หนองแวง	-	๑,๕๑๐	๓,๗๒๗	๓๗,๒๐๒	๔๒,๔๓๙
ห้วยเตย	-	๑,๐๘๗	๔,๔๐๗	๒๑,๖๒๑	๒๗,๑๑๕

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/#>, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๒๐ เขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/#>, พ.ศ.๒๕๖๗

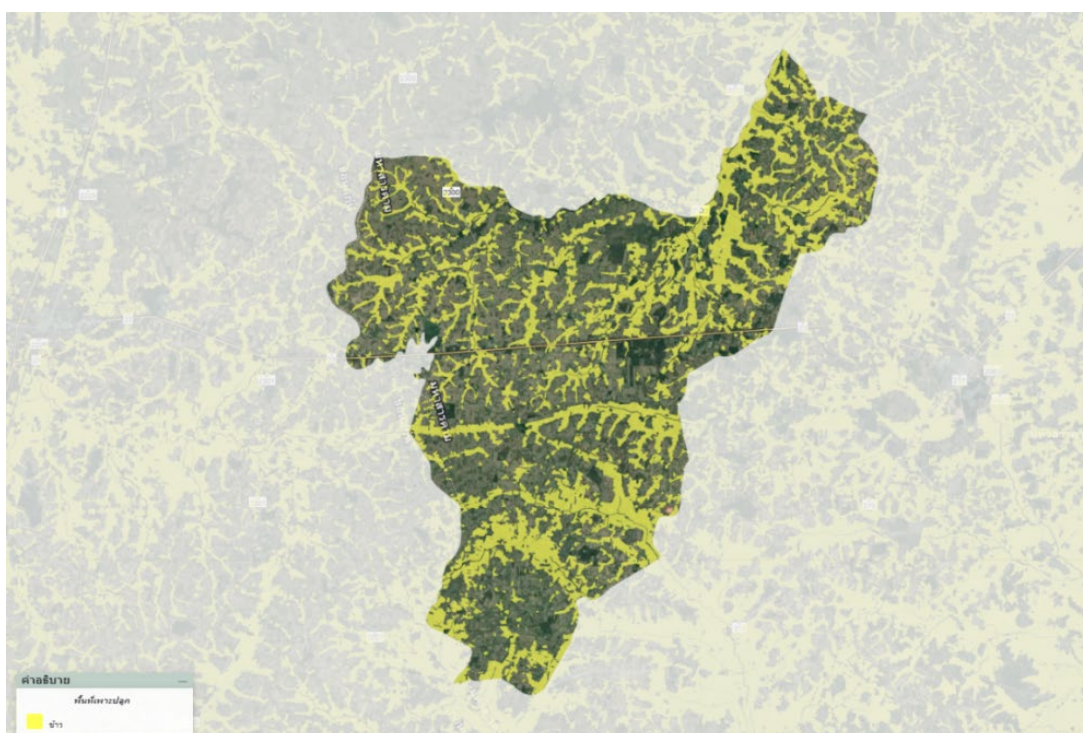
ภาพที่ ๒๑ แสดงระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวแต่ละตำบลในอำเภอกุดรัง
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗

พื้นที่ปลูกข้าว อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๐๕,๑๘๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลนาโพธิ์ จำนวน ๓๑,๙๒๙ ไร่ รองลงมาคือตำบลเลิงแฝก จำนวน ๒๓,๔๒๗ ไร่ และตำบลหนองแวง จำนวน ๑๗,๕๒๘ ไร่ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ ๒๖ และภาพที่ ๒๒

ตารางที่ ๒๖ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกข้าว (ไร่)
๑	นาโพธิ์	๓๑,๙๒๙
๒	เลิงแฝก	๒๓,๔๒๗
๓	หนองแวง	๑๗,๕๒๘
๔	ห้วยเตย	๑๕,๙๒๙
๕	กุดรัง	๑๖,๓๖๖
	รวม	๑๐๕,๑๘๐

ที่มา : https://farmer.doae.go.th/report/report๖๕/report_rice_๖๕_fmddfbd_ap/๔๔/๑๒/, พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพที่ ๒๒ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอกุดรัง

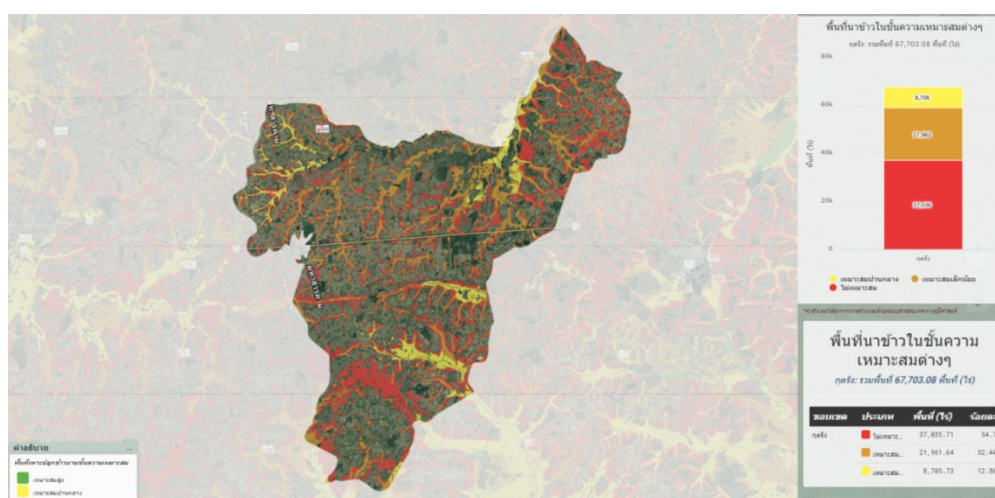
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/#>, พ.ศ.๒๕๖๗

ระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอกุดรัง มีพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๖๗,๗๐๒ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะปานกลาง (S๒) จำนวน ๘,๗๐๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๕ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๒๑,๙๖๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๓ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๓๗,๐๓๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗๐ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ ๒๗ และภาพที่ ๒๓ และ ๒๔

ตารางที่ ๒๗ พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด
รวมอำเภอกุดรัง	-	๘,๗๐๕	๒๑,๙๒๖	๓๗,๐๓๖	๖๗,๗๐๖
กุดรัง	-	๑,๔๗๕	๕,๙๑๘	๕,๓๒๕	๑๒,๗๑๘
นาโพธิ์	-	๒,๒๖๐	๖,๕๔๙	๗,๕๔๗	๑๖,๓๕๖
เลิงแฝก	-	๒,๘๓๗	๓,๐๐๒	๘,๒๕๑	๑๔,๐๙๐
หนองแวง	-	๑,๑๓๐	๒,๙๕๓	๘,๙๙๙	๑๓,๐๘๒
ห้วยเตย	-	๑,๐๐๒	๓,๕๖๐	๖,๙๑๔	๑๑,๔๗๖

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/#>, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๒๓ พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอกุดรัง

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/#>, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๒๔ พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม แต่ละตำบลในอำเภอกุดรัง

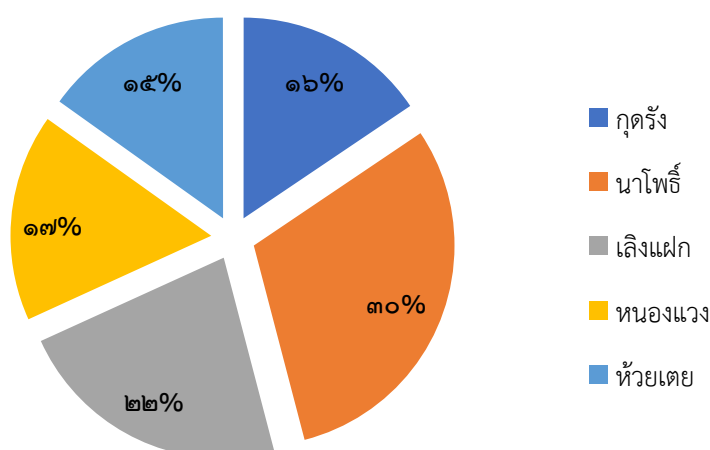
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/#>, พ.ศ.๒๕๖๗

ปริมาณการผลิต อำเภออุดรฯ มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๑๐๕,๑๘๐ ไร่ ๗,๔๕๕ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ ตำบลนาโพธิ์ จำนวน ๓๑,๙๒๙ ไร่ จำนวน ๒,๐๐๖ ครัวเรือน รองลงมาคือ ตำบลเลิงแฝก จำนวน ๒๓,๔๒๗ ไร่ ๑,๖๘๙ ครัวเรือน และตำบลหนองแวง จำนวน ๑๗,๕๒๘ ไร่ ๑,๑๔๙ ครัวเรือน ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ ๒๘ และภาพที่ ๒๕

ตารางที่ ๒๘ ปริมาณการปลูกข้าว อำเภออุดรฯ จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
อุดรฯ	๑,๓๘๘	๑๖,๓๖๖	๑๖,๓๖๓	๔,๗๙๕	๐.๓๒๕
นาโพธิ์	๒,๐๐๖	๓๑,๙๒๙	๓๑,๙๒๘	๘,๘๘๓	๐.๓๒๕
เลิงแฝก	๑,๖๘๙	๒๓,๔๒๗	๒๓,๔๒๔	๗,๗๓๐	๐.๓๒๕
หนองแวง	๑,๑๔๙	๑๗,๕๒๘	๑๗,๕๒๘	๕,๖๖๖	๐.๓๒๕
ห้วยเตย	๑,๒๘๓	๑๕,๙๒๙	๑๕,๘๘๖	๕,๓๐๓	๐.๓๒๕
รวม	๗,๔๕๕	๑๐๕,๑๘๐	๑๐๕,๑๘๐	๓๒,๕๕๔	๐.๓๒๕

ที่มา : https://farmer.doe.go.th/report/report๖๕/report_rice_๖๕_fmddfb_ap/๔๔/๑๒/, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๒๕ ปริมาณร้อยละการปลูกข้าว อำเภออุดรฯ จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : https://farmer.doe.go.th/report/report๖๕/report_rice_๖๕_fmddfb_ap/๔๔/๑๒/, พ.ศ.๒๕๖๗

สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภออุดรฯ จังหวัดมหาสารคาม

- (๑) การใช้พันธุ์ดี เกษตรกรจะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง โดยการคัดเลือกในแปลง
- (๒) การเตรียมดิน จะมีการเตรียมดินโดยการไถ ๒ ครั้ง
- (๓) การปลูก ส่วนใหญ่ทำนาหว่าน และมีนาดำบ้างบางพื้นที่
- (๔) ระบบการให้น้ำ อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก
- (๕) การดูแลรักษา ตัดหญ้ารอบ ๆ บริเวณรอบแปลงปลูก
- (๖) การใส่ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, สูตร ๑๖-๒๐-๐, สูตร ๑๖-๑๖-๘ และ ๑๖-๘-๘ มีการใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นเนื่องจากมีราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมี ส่วนปุ๋ยคอก จะมีการใส่เพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไปประมาณ ๑-๒ เดือน

- (๗) การเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่จะใช้รถเกี่ยวข้าว และแรงงานในครัวเรือนบ้าง
- (๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะตากแดดและร่อนเก็บเมล็ดวัชพืชที่ติดมากับเมล็ดข้าวออก
- (๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู เก็บในยุ้งฉางที่มีดซิดเพื่อป้องกันแมลงศัตรูรบกวน

ปฏิทินการเพาะปลูกข้าวของเกษตรกรในอำเภอกุดรัง รายละเอียดดังตารางที่ ๒๙

ตารางที่ ๒๙ ปฏิทินการเพาะปลูกข้าวของเกษตรกรอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว					←	→	△				▽	

สัญลักษณ์ ช่วงฤดูปลูก → ปลูกสูงสุด △

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ← เก็บเกี่ยวสูงสุด ▽

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง, ๒๕๖๗

ต้นทุนการผลิต ข้าวของ เกษตรกรใน อำเภอกุดรัง มีต้นทุนการผลิตข้าว โดยพื้นที่นอกเขตชลประทานมีต้นทุนการผลิตข้าวตั้งแต่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว เป็นเงิน ๒,๔๕๐ บาท รายละเอียดตามตารางที่ ๓๐

ตารางที่ ๓๐ ต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๗ อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

รายการ	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน	
	จำนวน	บาท/ไร่	จำนวน (ครั้ง)	บาท/ไร่
ไถดะ			๑	
ไถพรวน			๑	
พันธุ์ข้าว				
ปลูก (รถปลูก)				
ยาคุมวัชพืช (๒ ครั้ง)				
กลบร่อง				
ดายหญ้า				
ปุ๋ย ๒๕ กก./ไร่ (๒ ครั้ง)			๑	๗๕๐
ค่าแรงใส่ปุ๋ย				๖๐๐
ให้น้ำ ๘ ครั้ง/ปี				
เก็บเกี่ยว				๗๐๐
รวม				๒,๔๕๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรกุดรัง, พ.ศ.๒๕๖๗

สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด ราคาข้าวเปลือกปีที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากในเดียวกัน เช่นเดียวกับราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปีการเพาะปลูกที่ผ่านมาปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ส่งผลให้ข้าวได้ผลผลิตดีกว่าปีที่ผ่านมา จึงส่งผลต่อราคาเปลือกเจ้าถูกลง โดยราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าวเปลือกเจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคา ต้นละ ๙,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท

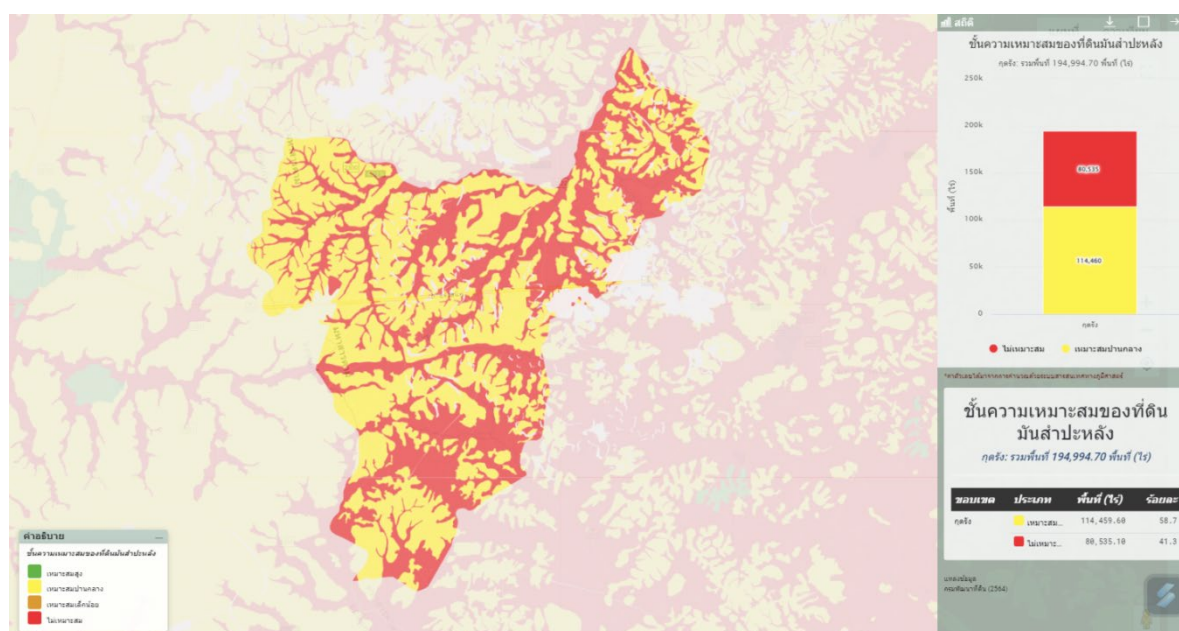
๒) ชนิดสินค้ามันสำปะหลัง

เขตความเหมาะสม อำเภอกุดรัง มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ทั้งหมด จำนวน ๑,๑๒๖,๔๑๓ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๒๔,๔๙๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๑๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑,๙๒๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๕ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๗๓,๙๑๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘๙ รายละเอียดตามตารางที่ ๓๑ และภาพที่ ๒๖ และ ๒๗

ตารางที่ ๓๑ เขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

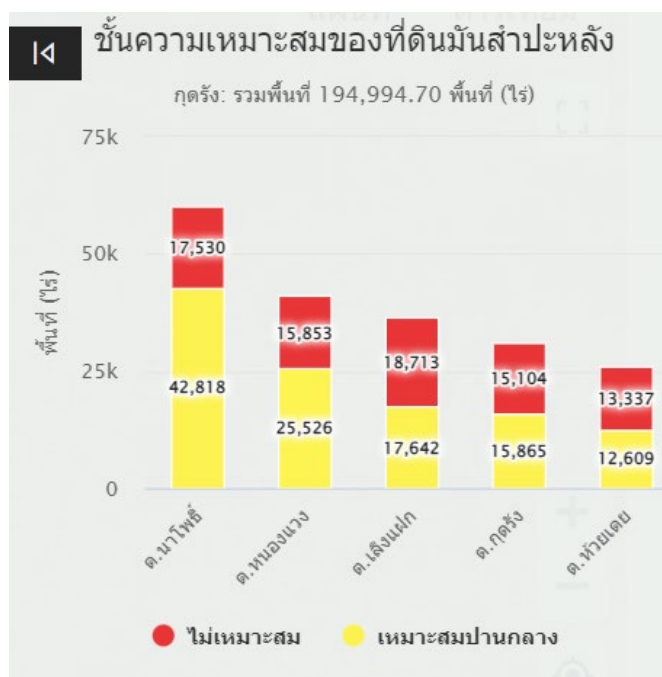
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอกุดรัง	-	๑๒๔,๔๙๓	๑,๙๑๙	๗๓,๙๑๙	๒๐๐,๓๓๑
กุดรัง	-	๑๗,๗๙๓	๔๔๙	๑๔,๒๓๒	๓๒,๔๗๔
นาโพธิ์	-	๔๔,๘๔๓	๑,๐๔๗	๑๕,๖๔๑	๖๑,๕๒๓
เลิงแฝก	-	๑๙,๘๓๑	๒๐๘	๑๖,๗๓๕	๓๖,๓๓๔
หนองแวง	-	๒๗,๙๔๘	๑๒๒	๑๔,๓๖๖	๔๒,๔๓๖
ห้วยเตย	-	๑๔,๐๗๖	๙๑	๑๒,๙๔๓	๒๗,๑๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๒๖ เขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอกุดรัง

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

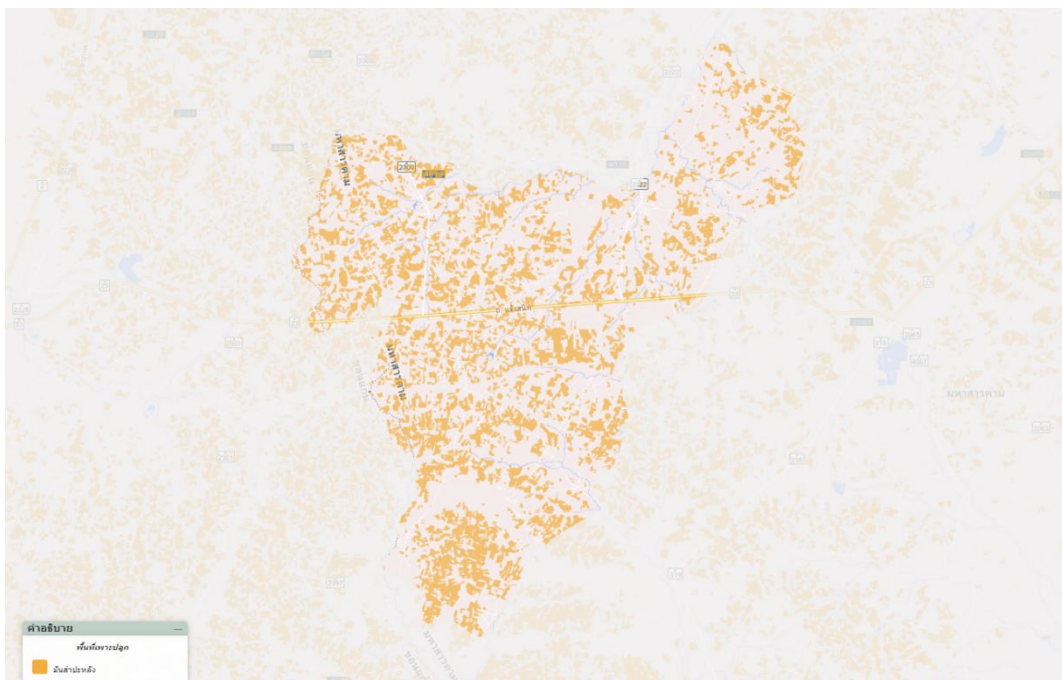
ภาพที่ ๒๗ ชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง แต่ละตำบล อำเภอ กุดรัง
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอ กุดรัง, พ.ศ.๒๕๖๗

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอ กุดรัง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังจำนวน ๓๓,๑๗๘.๐๒ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลนาโพธิ์ จำนวน ๑๓,๓๖๔ ไร่ รองลงมาคือ ตำบลเลิงแฝก จำนวน ๖,๕๔๔ ไร่ และตำบลห้วยเตย จำนวน ๖,๒๒๔ ไร่ ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ ๓๒ และภาพที่ ๒๘

ตารางที่ ๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอ กุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)
๑	นาโพธิ์	๑๓,๓๖๔
๒	เลิงแฝก	๖,๕๔๔
๓	ห้วยเตย	๖,๒๒๔
๔	กุดรัง	๓,๗๒๙
๕	หนองแวง	๓,๓๑๕
	รวม	๓๓,๑๗๘

ที่มา : https://farmer.doae.go.th/report/report๖๕/report_cassava_๖๕_fmdbd_ap/๔๔/๑๒/, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๒๘ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอกุดรัง
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอกุดรัง มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๗๔,๘๕๓ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๗๒,๙๓๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๔๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑,๙๒๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๖ ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ ๓๓ และภาพที่ ๒๙ และ ๓๐

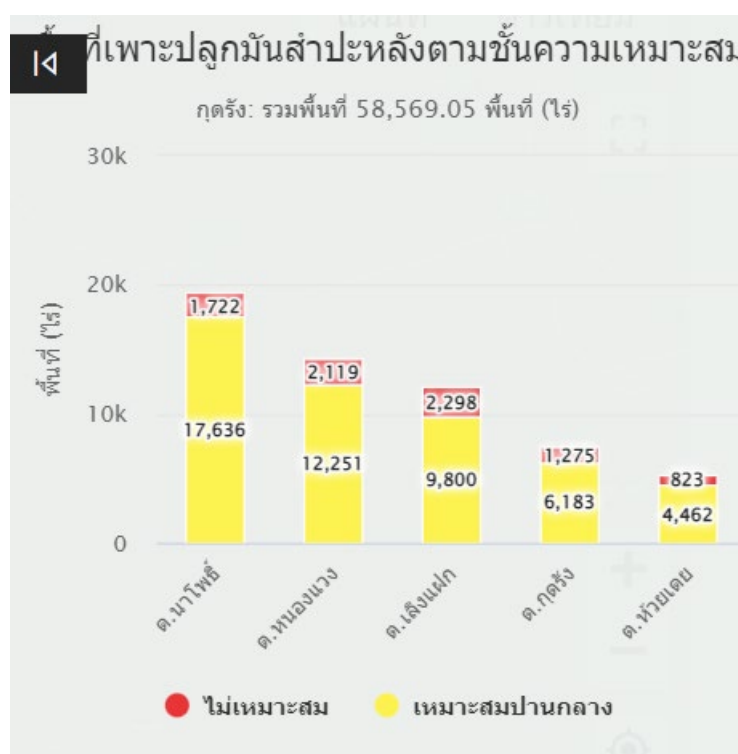
ตารางที่ ๓๓ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอกุดรัง	-	๗๒,๙๓๓	๑,๙๒๐	-	๗๔,๘๕๓
กุดรัง	-	๘,๙๕๓	๔๕๐	-	๙,๔๐๓
นาโพธิ์	-	๒๗,๗๑๑	๑,๐๔๗	-	๒๘,๗๕๘
เลิงแฝก	-	๑๓,๗๒๕	๒๐๙	-	๑๓,๙๓๔
หนองแวง	-	๑๗,๗๘๙	๑๒๓	-	๑๗,๙๑๒
ห้วยเตย	-	๔,๗๕๕	๙๑	-	๔,๘๔๖

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๒๙ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภออุดรฯ
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๕

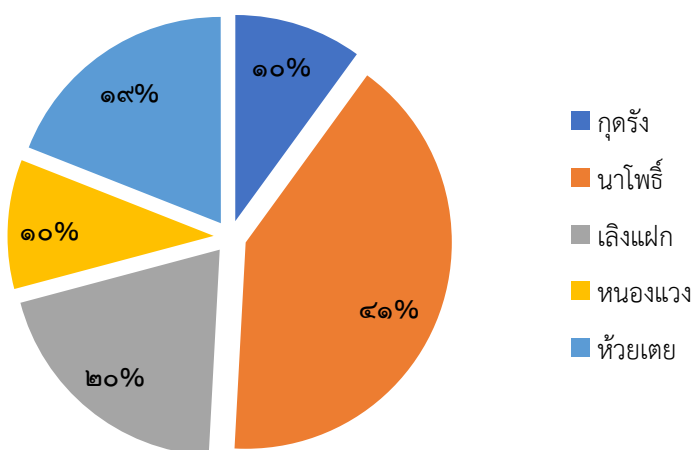
ภาพที่ ๓๐ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม แต่ละตำบลในอำเภออุดรฯ
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

ปริมาณการผลิต อำเภอกุดรัง มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๓๓,๑๗๘ ไร่ ๒,๕๑๗ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมาก ที่สุดตำบลนาโพธิ์ จำนวน ๑๓,๓๖๔ ไร่ จำนวน ๘๗๔ ครัวเรือน รองลงมาคือ ตำบลเลิงแฝก จำนวน ๖,๕๔๔ ไร่ ๕๑๖ ครัวเรือน และตำบลห้วยเตย จำนวน ๖,๒๒๔ ไร่ ๕๑๐ ครัวเรือน ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ ๓๔ และภาพที่ ๓๑

ตารางที่ ๓๔ ปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
กุดรัง	๓๗๔	๓,๒๗๙	๓,๒๗๙	๑๑,๔๗๖,๕๐๐	๓,๕๐๐
นาโพธิ์	๘๗๔	๑๓,๓๖๔	๑๓,๓๖๔	๔๖,๗๗๗,๕๐๐	๓,๕๐๐
เลิงแฝก	๕๑๖	๖,๕๔๔	๖,๕๔๔	๒๒,๙๐๔,๐๐๐	๓,๕๐๐
หนองแวง	๒๕๑	๓,๓๑๕	๓,๓๑๕	๑๑,๖๐๒,๕๐๐	๓,๕๐๐
ห้วยเตย	๕๑๐	๖,๒๒๔	๖,๒๒๔	๒๑,๗๘๔,๐๐๐	๓,๕๐๐
รวม	๒,๕๑๗	๓๓,๑๗๘	๓๓,๑๗๘	๑๑๔,๕๔๔,๕๐๐	๓,๕๐๐

ที่มา : https://farmer.doae.go.th/report/report๖๕/report_cassava_๖๕_fmddfbp_ap/๔๔/๑๒/, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๓๑ ปริมาณร้อยละการปลูกมันสำปะหลังแต่ละตำบลในอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง, ๒๕๖๗

สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต มันสำปะหลังของเกษตรกร ในอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

- (๑) เกษตรกรจะเลือกใช้ท่อนพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง สามารถปรับตัวเจริญเติบโตได้ดี สะอาด และปราศจากโรค ได้แก่ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ ระยะเวลา ๗๒
- (๒) เกษตรกรจะมีการไถครั้งแรก โดยไถกลบวัชพืชก่อนปลูกด้วยผาน ๕ ให้ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ ซม. แล้วทิ้งระยะไว้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน ครั้งที่สองจะไถพรวนด้วยผาน ๓ และครั้งที่สามจะไถยกร่องปลูกตามความเหมาะสม และทำการปลูกในขณะที่ดินยังมีความชื้นอยู่
- (๓) การปลูก ตัดท่อนพันธุ์ยาวประมาณ ๒๐-๒๕ เซนติเมตร ให้มีจำนวนตาไม่น้อยกว่า ๕ ตา และตาไม่ซ้ำ โดยใช้ระยะปลูก ๓๐x๕๐ เซนติเมตร
- (๔) ระบบการให้น้ำ เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนตามฤดูกาลและส่วนใหญ่ไม่มีระบบน้ำ
- (๕) การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูก โดยใช้รถไถเล็กเดินตามจานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ กก./ไร่ ห่างจากต้น ประมาณ ๒๐ เซนติเมตร จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือ พร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย หรือใส่ปุ๋ยโดยการขุดหลุม ห่างจากโคนต้น ๑ คืบ กลบดินตาม ข้อสำคัญควรใส่ปุ๋ยขณะที่ดินมีความชื้นอยู่ กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วัน หลังการปลูก
- (๖) การเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในช่วงอายุที่เหมาะสม คือ ประมาณ ๘-๑๒ เดือน พร้อมทั้งวางแผนการเตรียมท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง เพื่อการปลูกครั้งต่อไป ใช้มีดตัดต้นเหนือระดับพื้นดิน ประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ถอนโดยใช้เครื่องมือช่วย หรือใช้เครื่องขุดหัวมันสำปะหลัง ส่วนของต้นมันสำปะหลังที่ไม่ใช้ เช่น ใบ กิ่ง ก้าน หรือ ลำต้น จะตัดและสับทิ้งไว้ในแปลง เพื่อให้เป็นปุ๋ยพืชสดให้กับดิน ตัดหัวมันสำปะหลังออกจากเหง้า โดยไม่ให้ติดเหง้าหรือให้ติดน้อยที่สุด และเคาะหัวมันสำปะหลัง เพื่อให้ดิน ทราหยหลุดร่วงไปให้มากที่สุด

ปฏิทินการเพาะปลูก มันสำปะหลังของ เกษตรกรในอำเภอกุดรัง มีการปลูกมันสำปะหลัง
รายละเอียดตามตารางที่ ๓๐

ตารางที่ ๓๕ ปฏิทินการเพาะปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.บ.ล.	พ.ย.	ธ.ค.
มันสำปะหลัง	←		▽	▽	△	△			←		▽	→

สัญลักษณ์ ช่วงฤดูปลูก → ปลูกสูงสุด

← ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวสูงสุด ▽

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง, ๒๕๖๗

ต้นทุนการผลิต อำเภอกุดรัง มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ในพื้นที่นอกเขตประทานมี
ต้นทุนการผลิตมัน เป็นเงิน ๖,๑๕๔๐ บาท รายละเอียดตามตารางที่ ๓๖

ตารางที่ ๓๖ ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๗ อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

รายการ	จำนวน (ครั้ง)	บาท/ไร่
ไถดะ	๑	๒๐๐
ไถแปร	๑	๒๐๐
ไถยกร่อง	๑	๒๐๐
ท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง	๑	๕๐๐
ปลูก (ค่าจ้างแรงงาน)	๑	๕๐๐
กำจัดวัชพืช (ค่าจ้างแรงงาน)	๒	๒,๐๐๐
ปุ๋ยเคมี	๒	๘๐๐
ปุ๋ยอินทรีย์	๑	๑,๐๐๐
ค่าจ้างแรงงานใส่ปุ๋ย	๒	๓๐๐
เก็บเกี่ยว (ค่าจ้างแรงงาน)	๑	๑,๐๐๐
ค่าขนส่ง	๑	๕๖๐
รวม		๘,๐๖๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกุดรัง, พ.ศ. ๒๕๖๗

สถานการณ์การตลาด /วิธีการตลาด อำเภอกุดรังมีข้อได้เปรียบ คือ มีแหล่งรับซื้อมัน
สำปะหลังตั้งอยู่ในพื้นที่ของอำเภอ ทำให้เกษตรกรมีการขนส่งสินค้าเพื่อจำหน่ายได้สะดวก อีกทั้งยังมีโรงงาน
แปรรูป เป็นมันเส้นและแป้งมันสำปะหลัง ที่ตั้งอยู่ระหว่างถนนสายหลักที่เชื่อมต่อระหว่างอำเภอ

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๓ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด ๑. ต้นทุนการผลิตสูง ๒. ราคาผลผลิตตกต่ำ ๓. ได้ผลผลิตน้อย ๔. โรคและแมลงศัตรูพืช	๑. ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ๒. ขายสินค้าได้ในราคาต่ำ ๓. สภาพภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงและปลูกพันธุ์เดิมซ้ำๆ ทำให้เกิดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช	๑. อบรมและให้ความรู้ในการลดต้นทุน เช่น ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ๒. เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกได้ผลผลิตน้อย ปรับเปลี่ยนมาเป็นปลูกพืชหมุนเวียนหรือปลูกพืชชนิดอื่น เช่น หน่อเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพด ถั่วลิสง ๓. ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชปุ๋ยสด การพืชบำรุงดิน	ทุกตำบล	เร่งด่วน
ด้านทรัพยากรดินและน้ำ ๑. ทรัพยากรดิน ๒. ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	๑. ดินค่อนข้างเป็นดินทราย ๒. พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่อยู่ นอกเขตชลประทานและ ขาดแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร	๑. ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตัน/ไร่ ไถกลบตอซังพืชลงดิน เช่น ฟาง ช่วงเตรียมดิน ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ๒. สนับสนุนให้ขุดสระน้ำและบ่อบาดาลในพื้นที่ทำการเกษตร	ทุกตำบล	เร่งด่วน
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๑. ขาดการวางแผน ๒. ขาดความรู้ ๓. การรวมกลุ่ม	๑. เกษตรกรขาดการวางแผน ๒. เกษตรกรขาดความรู้ ๓. ขาดการรวมกลุ่ม	๑. แนะนำเกษตรกรวางแผนการปลูกตามรอบปฏิทิน และให้ความรู้ ๒. อบรมให้ความรู้/ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ศึกษาดูงาน ๓. จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง	ทุกตำบล	เร่งด่วน
ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๑. ไม่มีการแปรรูปผลผลิต ๒. ผลผลิตไม่เพียงพอ ๓. การแปรรูปข้าว	๑. เกษตรกรขายผ่านทางพ่อค้าโดยตรง ไม่มีการแปรรูปผลผลิต ๒. ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	๑. เนื่องจากพืชเศรษฐกิจหลักส่วนใหญ่เป็นพืชไร่ หากเกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด เกษตรกรจะชะลอการเก็บเกี่ยว เพื่อลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด ๒. ศึกษานวัตกรรมแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ	ทุกตำบล	เร่งด่วน

๓. การจัดทำ TOWS Matrix

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของอำเภอภูตวัง

ตารางที่ ๒๔ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	๑. มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย ๒. มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่ ๓. มีเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่	๑. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ๒. ต้นทุนในการผลิตพืชค่อนข้างสูง ๓. เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ๔. มีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช และวัชพืชรบกวนสูง ๕. แรงงานในครัวเรือนมีแนวโน้มลดลง
โอกาส (O)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)
๑. การคมนาคมขนส่งสะดวก ๒. มีแหล่งรับซื้อและช่องทางจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรเพียงพอ ๓. มีสถาบันการเงินสนับสนุนในพื้นที่ที่สนับสนุนด้านการเกษตร	๑. ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ๒. ลดต้นทุนการผลิตข้าว	๑. ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตโดยการใช้ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดิน ๒. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และพืชปุ๋ยสด
ภัยคุกคาม (T)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT)
๑. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๒. ราคาผลผลิตผันผวนขึ้นอยู่กับการกลไกรของตลาด ๓. การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ๔. งบประมาณที่จัดสรรลงพื้นที่ไม่เพียงพอ ไม่ตรงประเด็นตามสภาพปัญหา	๑. รมรณรงค์การเฝ้าระวังและหยุดเผาพื้นที่ทำการเกษตร ๒. สร้างตลาดแบบขายตรง ๓. สร้าง บำรุงรักษาแหล่งเก็บน้ำในชุมชน	๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น ๒. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อร่วมกันขาดเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

๓.๒ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix ดังนี้

๓.๒.๑ กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร
- ๒) ลดต้นทุนการผลิตข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๓.๒.๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๑) ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตโดยการใช้ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดิน
- ๒) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และพืชปุ๋ยสด

๓.๒.๓ กลยุทธ์เชิงป้องกัน

- ๑) รมรณรงค์การเฝ้าระวังและหยุดเผาพื้นที่ทำการเกษตร
- ๒) สร้างตลาดแบบขายตรง
- ๓) สร้างและบำรุงรักษาแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

๓.๒.๔ กลยุทธ์เชิงรับ

- ๑) รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น
- ๒) รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อร่วมกันขาดเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาระดับอำเภออุดรฯ

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

- เพื่อให้เกษตรกรผลิตรายสินค้าเกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐาน และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ
- เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องข้าว
- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สามารถจัดการผลผลิตและการตลาดร่วมกันได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

- โครงการที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

วิธีการดำเนินงาน

๑. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในแต่ละตำบล

๒. ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

๓. ประชุมวางแผนกระบวนการทำงานกับผู้นำชุมชน

๔. จัดเวทีอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต

๕. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

- โครงการที่ ๒ ส่งเสริมและพัฒนาระบบการผลิต การแปรรูป และการตลาดสินค้าเกษตร

และอาหารคุณภาพ

วิธีการดำเนินงาน

๑. วิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ ข้อมูลด้านการตลาด

๒. กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์

๓. วางแผนร่วมกับกลุ่มเกษตรกร หน่วยงานภาคีเครือข่าย

๔. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจำหน่าย และ ตลาด

๕. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

๑.๑.๒ มันสำปะหลัง

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

- เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีความรู้และทักษะในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมัน

สำปะหลังให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

- เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีท่อนพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง

- โครงการที่ ๑ การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมัน

สำปะหลัง

วิธีการดำเนินงาน

๑. สำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่
๒. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่
๓. วางแผนกระบวนการทำงาน
๔. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต
๕. ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ

๑.๑.๓ มั่นแกว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

- เพื่อให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐาน และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ
- เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการปลูกมันแกว
- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สามารถจัดการผลผลิต และการตลาดร่วมกันได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนิน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์มันแกว

- โครงการที่ ๑ ส่งเสริมกระบวนการผลิตมันแกวอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

วิธีการดำเนินงาน

๑. สำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่
๒. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่
๓. วางแผนกระบวนการทำงาน
๔. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต
๕. ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ
- โครงการที่ ๒ ส่งเสริมและพัฒนาระบบการผลิต การแปรรูป และการตลาดสินค้าเกษตร

และอาหารคุณภาพ

วิธีการดำเนินงาน

๑. วิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ ข้อมูลด้านการตลาด
๒. กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์
๓. วางแผนร่วมกับกลุ่มเกษตรกร หน่วยงานภาคีเครือข่าย
๔. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์
๕. ช่องทางการจำหน่าย และตลาด
๖. ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ YSF

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์การคัดเลือกเกษตรกร

- โครงการที่ ๑ อบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)

วิธีการดำเนินงาน

๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย

๒. อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี วางแผนการผลิตรายบุคคล และการทำปฏิทินการผลิตพืช

๓. ลงพื้นที่ติดตามการปฏิบัติงาน และประเมินผลโครงการ

๔. สรุปผลการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)

- โครงการที่ ๑ การจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF) และการศึกษา

ดูงาน

วิธีการดำเนินงาน

๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย

๒. อบรมให้ความรู้และทักษะด้านการเกษตรสมัยใหม่ เทคโนโลยี นวัตกรรมเกษตร
การบริหารจัดการฟาร์ม และการตลาด

๓. ดูงานนอกสถานที่

๔. ติดตามประเมินผลโครงการ ประเมินความสำเร็จ และสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยน
เรียนรู้และร่วมมือกัน

๕. สรุปผลการดำเนินงาน

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- โครงการที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

วิธีการดำเนินงาน

๑. วิเคราะห์ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน

๒. อบรมให้ความรู้และทักษะด้าน การบริหารจัดการ การตลาด การบัญชี การผลิต การ
พัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ และการเข้าถึงช่องทางการตลาดออนไลน์

๓. ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจ

๔. ประเมินกลุ่ม และสรุปผลการประเมิน

๕. แจ้งผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๖. นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนากลุ่มวิสาหกิจต่อไป

- โครงการที่ ๒ พัฒนากลุ่มวิสาหกิจ การแปรรูปผลผลิต และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

วิธีการดำเนินงาน

๑. วิเคราะห์ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน

๒. ประชุมวางแผนการประเมินผลการดำเนินงาน

๓. ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจ

๔. ประเมินกลุ่ม และสรุปผลการประเมิน

๕. แจ้งผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๖. นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนากลุ่มวิสาหกิจต่อไป

๑.๒.๓ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร

- โครงการที่ ๑ การจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกษตรกร

วิธีการดำเนินงาน

๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย

๒. วางแผนกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน

๓. จัดเวทีอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

๔. ประเมินผลโครงการ

๕. สรุปผลการดำเนินงาน

๑.๒.๔ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร สร้างความเข้มแข็ง และพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนรวมถึงผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตเพิ่มขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

- โครงการที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตแปลงใหญ่สินค้าด้านพืช

วิธีการดำเนินงาน

๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย

๒. วางแผนการรวมกลุ่มเกษตรกร การสร้างเครือข่าย และการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง

๓. อบรมเกษตรกร เรื่องการใช้เทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

๔. สนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้

๕. การติดตามและประเมินผลโครงการ

- โครงการที่ ๒ ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

วิธีการดำเนินงาน

๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย

๒. วางแผนการดำเนินงาน การบริหารจัดการ และการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน

๓. อบรมเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานเกษตร การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ

๔. สนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้

๕. การติดตามและประเมินผลโครงการ

๑.๒.๕ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

- โครงการที่ ๑ พัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และศูนย์เครือข่าย

วิธีการดำเนินงาน

๑. จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต

๒. ประชุมวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาฐานเรียนรู้ใน ศพก. ให้มีความหลากหลายและทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและบริบทของพื้นที่

๓. ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมของ ศพก.

๔. ประเมินกลุ่มและสรุปผลการประเมิน

๕. นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนา ศพก. ต่อไป

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ที่ดิน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อปรับปรุงและบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การเพาะปลูก

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ การถ่ายทอดความรู้ และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- โครงการที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาการทำปุ๋ยอินทรีย์

วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชุมวางแผนกระบวนการทำงาน

๒. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต

๓. ติดตามผลการดำเนินงาน

๔. ประเมินผลการดำเนินโครงการ

๑.๓.๒ แหล่งน้ำ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์ บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ปัญหา

- โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

วิธีการดำเนินงาน

๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย

๒. อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี การวางแผนการผลิตรายบุคคล และทำปฏิทินการผลิตพืช

๓. ลงพื้นที่ติดตามการปฏิบัติงาน

๔. สรุปผลการดำเนินงาน

๕. ประเมินผลโครงการ

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ตารางที่ ๓๘ สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน
พัฒนาการผลิตสินค้า	๑. การพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร (ข้าว)	เพื่อให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐาน และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ	ทุกตำบล	๑. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในแต่ละตำบล ๒. ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย ๓. ประชุมวางแผนกระบวนการทำงานกับผู้นำชุมชน ๔. จัดเวทีอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต ๕. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ
	๒. โครงการส่งเสริมและพัฒนาระบบการผลิต การแปรรูป และการตลาดสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ (ข้าว)	เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สามารถจัดการผลผลิต และการตลาดร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ทุกตำบล	๑. วิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ ข้อมูลด้านการตลาด ๒. กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ๓. วางแผนร่วมกับกลุ่มเกษตรกร หน่วยงานภาคีเครือข่าย ๔. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจำหน่าย และ ตลาด ๕. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ
	๓.โครงการ ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง (มันสำปะหลัง)	เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีความรู้และทักษะในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง และมีท่อนพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี	ทุกตำบล	๑. สสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่ ๒. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ๓. วางแผนกระบวนการทำงาน ๔. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต ๕. ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ
	๔. โครงการส่งเสริมกระบวนการผลิตมันแกวอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน (มันแกว)	เพื่อให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์มันแกวได้มาตรฐาน และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ	ม.๓ และ ๑๕ ตำบลห้วยเตย	๑. สสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่ ๒. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ๓. วางแผนกระบวนการทำงาน ๔. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต ๕. ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ
	๕. โครงการส่งเสริมและพัฒนาระบบ	เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต	ม.๓ และ ๑๕	๑. วิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ ข้อมูลด้านการตลาด

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุมูลบ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน
	การผลิต การแปรรูป และการตลาด สินค้าเกษตร (มันแกว)	สามารถจัดการผลผลิต และ การตลาดร่วมกันได้อย่าง มีประสิทธิภาพ	ตำบลห้วยเตย	๒. กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ๓. วางแผนร่วมกับกลุ่มเกษตรกร หน่วยงานภาคีเครือข่าย ๔. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ๕. ช่องทางการจำหน่าย และตลาด ๖. ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ
พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/ องค์กร	๑. โครงการ อบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพ เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF)	- เพื่อส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่	ทุกตำบล	๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย ๒. อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี วางแผนการผลิตรายบุคคล และการทำปฏิทินการผลิตพืช ๓. ลงพื้นที่ติดตามการปฏิบัติงาน และประเมินผลโครงการ ๔. สรุปผลการดำเนินงาน
	๒. โครงการการจัดกระบวนการ เรียนรู้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF) และการศึกษาดูงาน	- เพื่อส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่	ทุกตำบล	๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย ๒. อบรมให้ความรู้และทักษะด้านการเกษตรสมัยใหม่ เทคโนโลยี นวัตกรรมเกษตร การบริหารจัดการฟาร์ม และการตลาด ๓. ดูงานนอกสถานที่ ๔. ติดตามประเมินผลโครงการ ประเมินความสำเร็จ และ สร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกัน ๕. สรุปผลการดำเนินงาน
	๓. โครงการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การเป็น ผู้ประกอบการธุรกิจ	เพื่อส่งเสริมและพัฒนา กิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ทุกตำบล	๑. วิเคราะห์ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน ๒. อบรมให้ความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการ การตลาด การบัญชี การผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การ สร้างแบรนด์ และการเข้าถึงช่องทางการตลาดออนไลน์ ๓. ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจ ๔. ประเมินกลุ่ม และสรุปผลการประเมิน ๕. แจ้งผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุมหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน
				๖. นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนากลุ่ม วิสาหกิจต่อไป
	๔. โครงการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจ การ แปรรูปผลผลิต และการพัฒนาบรรจุ ภัณฑ์	เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ทุกตำบล	๑. วิเคราะห์ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน ๒. ประชุมวางแผนการประเมินผลการดำเนินงาน ๓. ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจ ๔. ประเมินกลุ่ม และสรุปผลการประเมิน ๕. แจ้งผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ๖. นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนากลุ่ม วิสาหกิจต่อไป
	๕. โครงการการจัดกระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกษตรกร	- ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มยุว เกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง	โรงเรียนบ้านหัวช้าง	๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย ๒. วางแผนกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ๓. จัดเวทีอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี ๔. ประเมินผลโครงการ
	๖. โครงการ ส่งเสริมและ พัฒนาการ ผลิตแปลงใหญ่สินค้าด้านพืช	เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่ม เกษตรกร สร้างความเข้มแข็ง และพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนรวมถึง ผู้ประกอบการและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	ทุกตำบล	๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย ๒. วางแผนการรวมกลุ่มเกษตรกร การสร้างเครือข่าย และ การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้ เข้มแข็ง ๓. อบรมเกษตรกร เรื่องการใช้เทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ๔. สนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ ๕. การติดตามและประเมินผลโครงการ
	๗. ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรให้ มีคุณภาพได้มาตรฐาน	เพื่อให้เกษตรกรสามารถลด ต้นทุนการผลิต ผลผลิตเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการ ของตลาด	ทุกตำบล	๑. เลือกกลุ่มเป้าหมาย ๒. วางแผนการดำเนินงาน การบริหารจัดการ และการ พัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน ๓. อบรมเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานเกษตร การลดต้นทุน การ

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน
				เพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ ๔. สนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ ๕. การติดตามและประเมินผลโครงการ
	๘. โครงการพัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และศูนย์เครือข่าย	เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร	ม.๑๔ ตำบลนาโพธิ์	๑. จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต ๒. ประชุมวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาฐานเรียนรู้ใน ศพก. ให้มีความหลากหลายและทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและบริบทของพื้นที่ ๓. ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมของ ศพก. ๔. ประเมินกลุ่มและสรุปผลการประเมิน ๕. นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนา ศพก. ต่อไป
พัฒนาพื้นที่และ ทรัพยากรการเกษตร	ที่ดิน	เพื่อปรับปรุงและบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การเพาะปลูก	ทุกตำบล	๑. ประชุมวางแผนกระบวนการทำงาน ๒. อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต ๓. ติดตามผลการดำเนินงาน ๔. ประเมินผลการดำเนินโครงการ
	แหล่งน้ำ	เพื่อให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ทุกตำบล	๑. เลือกรุ่นเป้าหมาย ๒. อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี การวางแผนการผลิตรายบุคคล และทำปฏิทินการผลิตพืช ๓. ลงพื้นที่ติดตามการปฏิบัติงาน ๔. สรุปผลการดำเนินงาน ๕. ประเมินผลโครงการ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๖). ข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน(online). https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๑, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
- _____. (๒๕๖๖). การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร (online). https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑/#tabs๑, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
- _____. (๒๕๖๖). ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามที่ดัดแปลง ปี ๖๕/๖๖(online). https://farmer.doae.go.th/report/report๖๕/report_rice_๖๕_fmddfbd_ap/๔๔
- _____. (๒๕๖๖). ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ตามที่ดัดแปลง ปี ๖๕/๖๖(online). https://farmer.doae.go.th/report/report๖๕/report_rice_๖๕_fmddfbd_ap/๔๔/๑๒/
- _____. (๒๕๖๖). ระบบส่งเสริมการแบบแปลงใหญ่ปี ๒๕๖๒(online). <https://co-farm.doae.go.th/bigfarm๖๒>, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. (๒๕๖๖). วิสาหกิจชุมชนอำเภออุดร จังหวัดมหาสารคาม, กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สำนักงานเกษตรอำเภออุดร จังหวัดมหาสารคาม.(๒๕๖๕). ประชาณูชาวบ้านอำเภออุดร จังหวัดมหาสารคาม, กรมส่งเสริมการเกษตร
- _____. (๒๕๖๖). ระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตร อำเภออุดร จังหวัดมหาสารคาม, กรมส่งเสริมการเกษตร
- Agri-map. (๒๕๖๖). การใช้ที่ดิน(online). <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ภาคผนวก

ชื่อโครงการ: ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันแกว โดยการผลิตเมล็ดพันธุ์

๑. หลักการและเหตุผล

สถานการณ์ปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง ทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ และด้านต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาในการผลิตและการจำหน่าย ทั้งยังขาดความรู้และความชำนาญในการผลิตพืชที่ถูกต้อง จึงมีความจำเป็น ต้องส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีทักษะและความชำนาญ โดยการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์มันแกว และส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างความยั่งยืนให้กับภาคการเกษตรต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการปลูกมันแกว และเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตมันแกว

๓. เป้าหมาย

- เกษตรกร ผู้ปลูกมันแกว

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

- ตุลาคม ๒๕๖๗ - กันยายน ๒๕๖๘

๕. พื้นที่ดำเนินการ

- พื้นที่ หมู่ที่ ๓ และ ๑๕ บ้านวังโจด ตำบลห้วยเตย อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

๖. กิจกรรม

- ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์มันแกว

๗. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
- ๒) อบรมถ่ายทอดความรู้ตามระบบโรงเรียนเกษตรกร จำนวน ๒ ครั้ง
- ๓) ส่งเสริมการจัดหาเมล็ดพันธุ์ และการปรับปรุงบำรุงดิน
- ๔) จัดทำทะเบียนฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศมันแกวและสินค้าเกษตร
- ๕) ตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- ๖) ติดตามให้คำแนะนำและประเมินผล

๘. งบประมาณ

- ๑) อบรมถ่ายทอดความรู้ตามระบบโรงเรียนเกษตรกร จำนวน ๒ ครั้ง จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท
- ๒) ส่งเสริมการจัดหาเมล็ดพันธุ์ดี จำนวน ๕,๐๐๐ บาท
- ๓) การปรับปรุงบำรุงดิน จำนวน ๖,๕๐๐ บาท
- ๔) จัดทำทะเบียนฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศมันแกวและสินค้าเกษตร จำนวน ๒๒,๕๐๐ บาท
- ๕) ตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๑๑๕,๐๐๐ บาท
- ๖) ติดตามให้คำแนะนำและประเมินผล จำนวน ๕,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

- เกษตรกรมีความรู้ สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์มันแกวคุณภาพเข้าสู่ระบบการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- เกษตรกรผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

ชื่อโครงการ: พัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

๑. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรอินทรีย์ คือ ระบบการผลิตที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสุขภาพดิน ระบบนิเวศ และผู้คน จึงเป็นระบบที่สอดคล้องกับกระแสนิยมในปัจจุบันที่นิยมการบริโภคที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์เชิงการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้อง กับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐาน และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

๒.๒ เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องข้าว

๒.๓ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สามารถจัดการผลผลิตและการตลาดร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. เป้าหมาย

- เกษตรกรทุกตำบล ตำบลละ ๑๐ ราย

๔. พื้นที่ดำเนินการ

- ทุกตำบล อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

- ตุลาคม ๒๕๖๗ - กันยายน ๒๕๖๘

๖. กิจกรรม

- พัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์

๗. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในแต่ละตำบล
- ๒) ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย
- ๓) ประชุมวางแผนกระบวนการทำงานกับผู้นำชุมชน
- ๔) จัดเวทีอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต
- ๕) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

๘. งบประมาณดำเนินการ

- ๑) จัดเวทีอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต จำนวน ๒ ครั้ง จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท
- ๒) ส่งเสริมการจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท
- ๓) การปรับปรุงบำรุงดิน จำนวน ๗๐,๐๐๐ บาท
- ๔) ตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๑๑๕,๐๐๐ บาท
- ๕) ติดตามให้คำแนะนำและประเมินผล จำนวน ๕,๐๐๐ บาท

๙. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการการเกษตรอินทรีย์
- ๒) ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- ๓) ลดรายจ่ายในครัวเรือน
- ๔) เพื่อให้เกิดทักษะในการนำไปประกอบอาชีพได้
- ๕) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐

ชื่อโครงการ: ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

๑. หลักการและเหตุผล

วิสาหกิจชุมชนเป็นการรวมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของกลุ่มบุคคลที่มีวิถีชีวิตพึ่งพาซึ่งกันและกันในรูปแบบของคณะกรรมการและการจัดการสินค้าหรือบริการร่วมกันมีกฎหมายรับรอง เพื่อขอรับการส่งเสริมและสนับสนุน แต่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอกุดรัง ยังต้องการการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะทักษะการดำเนินธุรกิจ การดำเนินงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้า และการสร้างเครือข่ายในอนาคตต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

- เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๓. เป้าหมาย

- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลละ ๑ กลุ่ม

๔. พื้นที่ดำเนินการ

- ทุกตำบล อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

- ตุลาคม ๒๕๖๗ - กันยายน ๒๕๖๘

๖. กิจกรรม

- ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

๗. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) วิเคราะห์ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน
- ๒) อบรมให้ความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการ การตลาด การบัญชี การผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ และการเข้าถึงช่องทางการตลาดออนไลน์
- ๓) ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจ
- ๔) ประเมินกลุ่ม และสรุปผลการประเมิน
- ๕) แจ้งผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- ๖) นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนากลุ่มวิสาหกิจต่อไป

๘. งบประมาณดำเนินการ

- ๑) อบรมให้ความรู้และทักษะ จำนวน ๒ ครั้ง จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท
- ๒) สนับสนุนปัจจัยการผลิต จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท
- ๓) ติดตามให้คำแนะนำและประเมินผล จำนวน ๕,๐๐๐ บาท

๙. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการ การตลาด การบัญชี การผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ และการเข้าถึงช่องทางการตลาดออนไลน์
- ๒) เกิดการพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้า และการสร้างเครือข่ายในอนาคต
- ๓) สร้างความสามัคคี ซึ่งจะนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง
- ๔) กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐